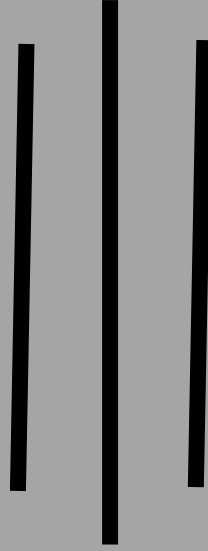

अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको आठौं गाउँसभामा
गाउँपालिका अध्यक्ष श्री युवराज कुँवरद्वारा प्रस्तुत
आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ को

नीति तथा कार्यक्रम

अन्नपूर्ण गाउँपालिका
माछापौखरी, कार्की
२०७७ साल असार ४ गते

निर्णय

यस गाउँपालिकाको आठौँ गाउँसभाको आजको पहिलो बैठकमा यस गाउँपालिकाका अध्यक्ष एवं गाउँसभाका अध्यक्षज्यूबाट पेश भएको तपशिल बमोजिमको आगमी आ.व. २०७७/०७८ को नीति तथा कार्यक्रम सर्वसम्मतले पारित गर्ने निर्णय गरियो ।

तपशिल:

उपाध्यक्षज्यू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यू, वडा अध्यक्षज्यूहरु, गाउँकार्यपालिका सदस्यज्यूहरु, गाउँसभाका सदस्यज्यूहरु, सबै राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरु, विभिन्न राजनीतिक दलका प्रतिनिधिज्यूहरु लगायत सम्पूर्ण स्थानीय गाउँपालिकाबासीहरु, सञ्चारकर्मी/पत्रकारज्यूहरु सबैलाई गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न आयोजित आठौँ गाउँसभामा हार्दिक स्वागत गर्न चाहन्छु ।

सर्वप्रथम यस पावन अवसरमा म, राष्ट्र र जनताको लागि आफ्नो जीवन समर्पण गर्नु हुने ज्ञात अज्ञात वीर सहिदहरु प्रति सम्मानका साथ हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्न चाहन्छु । सहिदहरुका सपना र अग्रजहरुको मार्गदर्शन बमोजिम नयाँ नेपाल निर्माणलाई सार्थक तुल्याउने यात्रामा हामी सबैलाई प्रेरणा मिल्ने अपेक्षा गर्दछु ।

कोभिड-१९ महामारीका कारण मानव जातिमाथि शताब्दीकै सबैभन्दा ठूलो सङ्कट पैदा भएको छ । विश्वस्तरमै यस महामारीविरुद्ध लड्न मौजुदा स्वास्थ्य सेवा र सुविधाहरु अपयार्थ देखिएका छन् । यस महामारीबाट लाखौँ मानिसको ज्यान गइसकेको छ, अरु लाखौँ सङ्क्रमित छन् । यस महामारीबाट सङ्क्रमित भई नेपालभित्र र नेपालबाहिर जीवन गुमाउनुहुने तथा अन्य मित्रराष्ट्रका नागरिकहरुका शोकाकुल परिवारजनप्रति गहिरो समवेदना व्यक्त गर्दछु । उपचाररत सम्पूर्ण दिदीबहिनी तथा दाजुभाइहरुको शीघ्र स्वास्थ्यलाभको कामना गर्दछु ।

आज सारा विश्व यस साझा तर अदृष्य दुश्मनका विरुद्ध कठिन युद्ध लडिरहेको छ । मानवजातिले जित्नेपर्ने यो युद्ध कहिले र कसरी समाप्त होला भन्ने भय, चिन्ता र अन्यौल व्याप्त छ । यतिवेला विश्व समुदायबीच ऐक्यबद्धता, सहकार्य, आत्मविश्वास र आशावादको ठूलो खाँचो छ । यस महामारीबाट हुने आर्थिक क्षतिको पूर्ति त आगमी दिनमा हुनसक्छ, प्रविधिको अन्वेषण गर्दै जान सकिन्छ, समाज फेरि समृद्ध बन्न सक्छ तर गुमेको अमूल्य मानव जीवनको पूनःप्राप्ति र क्षतिपूर्ति हुन सक्दैन । त्यससँगै क्षति हुने मानवीय पुँजी, दक्षता, विज्ञता र विचारको क्षति पनि अपूरणीय हुन्छ । त्यसैले यतिखेर मानिसको जीवन रक्षा र मानवजातिको संरक्षण सरकार र गाउँपालिकाको सर्वोच्च कर्तव्य हुन आएको छ ।

अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको आठौँ सभा मार्फत गाउँपालिकाको वार्षिक बजेट सम्बन्धी ऐतिहासिक चौथो नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा म गौरवान्वित भएको छु । अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको विकासका निमित्त नीति, योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमाका विभिन्न चरणहरुमा सहयोग पुर्याउनु हुने उपाध्यक्षज्यू, लगायत निर्वाचित जनप्रतिनिधिज्यूहरु, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सम्पूर्ण राष्ट्र सेवक कर्मचारीहरु, विभिन्न राजनीतिक, सामाजिक, शैक्षिक, प्रशासनिक तथा गाउँपालिका बासी दाजुभाई, दिदीबहिनीहरु सबैमा धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहन्छु ।

हाम्रो गाउँपालिका भौगोलिक, प्राकृतिक, ऐतिहासिक, सांस्कृतिक एवम् पर्यटकीय महत्वका दृष्टिले अत्यन्त प्रबल सम्भावना भएको पालिका भएर पनि द्रुत विकासको लागि हाम्रा सामु केही चुनौतिहरु विद्यमान छन् । विकासको क्रममा पछाडि परेका वर्ग तथा समुदायलाई विकासको मूल प्रवाहमा ल्याउने, उत्पादनशील क्षेत्रमा लगानी अभिवृद्धि गरी आर्थिक गतिविधिहरुको माध्यमद्वारा रोजगारी विस्तार गर्ने, कृषि क्षेत्रको व्यवसायिकरण र आधुनिकीकरण गर्ने,

सुशासन प्रवर्द्धन गरी सेवा प्रवाहमा प्रभावकारिता कायम गर्ने, पर्यटन विकासबाट प्राप्त लाभ लिई सबै क्षेत्रसम्म पुर्याउने, वनजङ्गलको संरक्षण गर्दै वातावरणीय सन्तुलनलाई कायम राख्ने, भौतिक पूर्वाधारको विकासमा लगानी वृद्धि गर्ने तथा सामाजिक विकासलाई संस्थागत गर्दै पालिका वासीहरूमा आफ्नै ठाउँमा रही केही गर्ने वातावरण सृजना गरी अपेक्षित विकासको प्रतिफल हासिल गर्ने एवम् आन्तरिक आयको दायरालाई फराकिलो बनाउने र आन्तरिक व्यवस्थापनलाई सुशासनमैत्री बनाई संस्थागत सुदृढीकरण गर्ने जस्ता जिम्मेवारी स्थानीय सरकारको रूपमा हाम्रो सामु रहेका छन् ।

जनताको सबैभन्दा नजिकको सरकारको रूपमा प्रत्यक्ष सरोकारका उल्लेखित विषयहरूलाई सम्बोधन गर्नका लागि गाउँपालिकाबाट घोषित लक्ष्य र उद्देश्यका साथ जनताबाट प्राप्त भएको जिम्मेवारीलाई इमान्दारिता पूर्वक पूरा गर्न यस पालिकालाई “**कृषि, पर्यटन र पूर्वाधार, अन्नपूर्ण समृद्धिको आधार**” को दीर्घकालीन भिजन तय गरी पालिकाको विकासको समग्र योजना तथा कार्यक्रमहरू तय गर्दै कार्यान्वयन गर्दै आईरहेको सद्ब्रह्मा आगामी आर्थिक वर्षको लागि देहाय बमोजिमका क्षेत्रगत नीतिहरू प्रस्तुत गरेको छु ।

क. आर्थिक विकास:

१. कृषि विकास

- १.१. “**कृषि क्षेत्रको अभिवृद्धि अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको समृद्धि**” भन्ने मूल नाराका साथ युवाहरूलाई कृषिमा आकर्षण गराउन युवा स्वरोजगार र युवा लक्षित कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ । यस कार्यक्रमबाट कोराना भाइरसको विश्वव्यापी महामारीको प्रकोपबाट सृजित असामान्य अवस्थाका कारण वैदेशिक तथा स्वदेशमा रोजगारी गुमाएका युवाहरूलाई निजको ज्ञान, सिप, अनुभवलाई प्रयोग गरी स्वरोजगार तुल्याउनका साथै आन्तरिक उत्पादनमा आत्मनिर्भरता कायम गरिने छ ।
- १.२. कृषि क्षेत्रको विकास र प्रवर्द्धन गर्न गाउँपालिका भित्रका विभिन्न कृषियोग्य जामिनलाई सम्भाव्यताका आधारमा तरकारी, फलफुल तथा नगदेबालीका पकेट क्षेत्रको रूपमा घोषणा गरी मौसमी तथा वेमौसमी तरकारी तथा फलफुल उत्पादनका साथै माटोको परीक्षण गरी आधुनिक तरिकाले कृषिलाई व्यवसायिकरण गर्न प्रोत्साहित गरिने छ ।
- १.३. कृषि क्षेत्रको आधुनिकीकरण, यान्त्रीकरण, विशिष्टीकरण र व्यवसायिकरण गरी उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिमा जोड दिइने छ । सो का लागि जग्गा चक्लाबन्दी, गहासुधार र यन्त्र उपकरणहरूमा दिँदै आएको ५०% अनुदान, प्लास्टिक टनेल, पक्की टनेल निर्माण र एक घर एक टनेल निर्माण कार्यलाई अभियानको रूपमा सञ्चालन गरिने छ ।
- १.४. यस गाउँपालिका भित्र कृषिको सम्भावना भएका वडाहरूमा चिस्यान केन्द्र स्थापना गर्ने एवम् उत्पादीत कृषि उपजहरूलाई बजारीकरणका लागि ढिकुरपोखरी र नयाँपुलमा कृषि उपज सडकलन तथा बजारीकरण केन्द्र स्थापना गरी सो केन्द्रहरू कृषक समुहहरूमार्फत सञ्चालन गरी कृषकहरूले उत्पादित वस्तुको उचित मुल्य प्राप्त गर्ने अवस्थाको सृजनाको लागि प्रेदशसँगको साझेदारीमा आवश्यक प्रकृयाहरू अगाडि बढाइने छ ।

- १.५. यस गाउँपालिकामा सङ्घीय सरकारबाट सञ्चालित प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना र गण्डकी प्रदेश सरकारबाट सञ्चालित मुख्यमन्त्री वातावरण मैत्री नमुना कृषि गाउँ कार्यक्रमलाई प्रभावकारी तुल्याउँदै त्यस क्षेत्रमा कृषिको विशेष पकेट क्षेत्र स्थापना गर्ने नीति अडगिकार गरिने छ ।
- १.६. नगदे वालीतर्फको विशेष जोनको रूपमा सञ्चालित कफी जोन, अलैंची जोन र सुन्तला पकेट जोनका कार्यक्रमहरूलाई प्रदेश सँगको समन्वयमा विकास, विस्तार गर्नुका साथै स्थानीय कृषकहरूको आय आर्जनको मुख्य क्षेत्रको रूपमा स्थापित गर्दै जाने नीति अडगिकार गरिने छ ।
- १.७. गण्डकी प्रदेश सरकारअन्तर्गत कृषि ज्ञान केन्द्र, पशु विज्ञ केन्द्रबाट सञ्चालित दिगो कृषि विकास, जैविक विविधता, प्राकृतिक स्रोत तथा वातावरण संरक्षण बीच सन्तुलन कायम राख्दै, बाँझो निजी जमिन, सार्वजनिक खुला क्षेत्र तथा खोला किनारमा अलैंची, कागती, इस्कुस, एभोकार्डो, किवि, घाँस खेती गर्न सर्वसाधारण व्यक्ति तथा समूहलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
- १.८. कृषि क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धिका लागि विगतमा सञ्चालित अधुरा सिंचाई आयोजनाहरूलाई सम्पन्न गर्नका लागि सङ्घीय र प्रदेश सरकारसँग समन्वय गर्दै साना सिंचाई कार्यक्रमहरू गाउँपालिकाबाट सञ्चालन गरी सिञ्चित भूमिमा उत्पादनमुखी विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- १.९. कृषक समूह, सहकारी, सरकारी तथा गैर सरकारी संस्था र स्थानीय तहहरूको साझेदारीमा कृषि कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- १.१०. हिमाली उच्च समस्थलीहरूमा जडिबुटी, स्याउ र दाँते ओखर खेतीको लागि माटो परीक्षण लगायत स्थलगत अध्ययन गरी सम्भाव्यताको उजागर गरिने छ ।
- १.११. नदी किनारका जमिन ,वेशी, टार तथा खेतबारीका कान्लाहरूमा सम्भाव्य फलफुल खेती गरी फलफुलको उत्पादन बढाई फलफुलमा आत्मनिर्भरताका लागि प्रत्येक घरधुरीमा एक सदस्य एक फलफुलको बिरुवा रोपण कार्यलाई अभियानका साथ अगाडि बढाइनेछ, साथै सोका लागि गाउँपालिका क्षेत्र भित्र एक फलफुल नर्सरी सञ्चालन एवमं विस्तार गरिने छ ।
- १.१२. गाउँपालिका भित्र मौरीपालनको सम्भावन रहेको क्षेत्रहरूमा मौरी पालन व्यवसायलाई व्यवसायिकरण गर्दै मह उत्पादनबाट कृषकको आय आर्जनमा टेवा पुर्याउने नीतिलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- १.१३. व्यवसायिक कृषकहरूलाई कार्यविधि अनुसारको प्रोत्साहनको कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिई व्यावसायिक सामूहिक, सहकारी खेती प्रणालीलाई प्रोत्साहित गरिने छ ।
- १.१४. कृषिलाई आधुनिकीकरण गर्न गाउँपालिकाको आन्तरिक स्रोत र प्रदेश सरकारसँगको साझेदारीमा चक्लाबन्दी गर्न चाहने कृषक र कृषक समूहहरूलाई आवश्यक प्रोत्साहन र अनुदानको व्यवस्था गरिने छ ।
- १.१५. कृषि सामाग्री, उन्नत विउ विजन खरिद, दुग्ध सङ्कलन, घाँस खेती आदिका लागि व्यवसायिक कृषक एवमं कृषि समूहलाई समय समयमा अभिमुखीकरण एवमं विशेष अनुदानका कार्यक्रम साथै कृषि बिमा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालनमा ल्याइने छ ।

- १.१६. बाँझो खेत प्रयोग नीति अबलम्वन गर्न भूमि बैंक खडा गरी गाउँपालिकाले कम्तीमा २० बर्षका लागि जग्गा लिजमा लिई व्यवसायिक खेती गर्न गाउँपालिकामार्फत प्रस्ताव आव्हान गरी उपयुक्त प्रस्तावलाई छनौट गरिने छ र उक्त जग्गाको भौतिक पूर्वाधार ग्रामिण सडक, सिंचाई, विद्युत, खानेपानी, शित भण्डार आदि प्राविधिक सहायता, मल, बिउ, विजन र बजार प्रवर्द्धनमा गाउँपालिकाले पहल गर्नेछ । बाँझो जमिन निरुत्साहित गर्न बाँझो खेत राख्ने कृषकलाई कृषि सुविधाबाट बन्चित गरिने छ ।
- १.१७. कम्तीमा ५ रोपनी जग्गा वा सो भन्दा बढी जग्गामा मौसम अनुसार एकै प्रकारको खेती गर्ने कृषकलाई व्यवसायिक कृषकको रूपमा पहिचान गरिने छ ।
- १.१८. पालिकालाई कोदोमा आत्मनिर्भर बनाइने छ र कोदोखेती प्रवर्द्धन गर्न अनुदानको व्यवस्था गरी सबै होटल तथा रेष्टुरेण्टहरुमा कोदोको परिकार मेनुमा राख्न अनिवार्य गरिने छ साथै कोदो प्रवर्द्धनका लागि विगत वर्षदेखि सञ्चालित कोदो महोत्सवलाई निरन्तरता दिईने छ ।
- १.१९. गाउँपालिकाको कृषि श्रोतमा आधारित रैथाने बाली, जडिबुटी र फलफुल लगायतका कृषि उपजहरुको उद्योग स्थापना गर्न निजि क्षेत्रलाई आकर्षण गरिने छ । अन्नपूर्ण गाउँपालिका भित्रका कृषि समूह, विभिन्न मोडलका कृषि फर्मका कार्यक्रमहरुलाई सम्बन्धीत सरोकारवालाहरूसँग समन्वय गरी व्यवसायिक कृषिको रूपमा विकास गरिने छ ।
- १.२०. यस गाउँपालिका भित्रका निश्चित स्थानहरुमा आलु उत्पादन कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । कौशी खेती, करेसावारी तथा घर बगैचामा, पोषणयुक्त वाली लगाउन प्रोत्साहन गरिने छ ।
- १.२१. स्थानीय तहमा उत्पादित खाद्यान्नहरु संचिती एवमं संरक्षण गर्ने र कुनैपनि प्रकारका खानेकुराहरु खेर नफाल्न गाउँपालिकाबासीलाई सचेतना अभिवृद्धि गर्न “**खाना नफालौ**” कार्यक्रमलाई विशेष अभियानका रूपमा सञ्चालन गरिने छ ।

२. पशु विकास

- २.१. पशुपालक एवमं दूध उत्पादक कृषकहरुको साथै गाउँपालिकाकै ग्रामिण अर्थतन्त्रको बलियो आधारको रूपमा विगत लामो समयदेखि रहदै आएकोमा यस गाउँपालिका अन्तर्गतका सहकारी संस्थाहरुलाई सबल रूपमा सञ्चालन गर्न पशुधन बिमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, बहुवर्षे भुईँ घाँस, पोषिलो हिउँदे घास, बहु वर्षे डालेघासका बिरुवाहरु लगाउने जस्ता कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरी कृषकहरुको दुग्ध उत्पादन लागत घटाउने कार्यक्रमहरु अगाडि बढाउदै दुग्ध सङ्कलन तथा चिस्यान केन्द्र स्थापना एवमं विस्तार गर्ने नीति अङ्गिकार गरिने छ ।
- २.२. “**एक कृषक एक दुहुनो गाई/भैसी**” कार्यक्रम अभियानका रूपमा सञ्चालन गरी दुधलाई आफ्नो दैनिक आयआर्जनको माध्यम बनाउदै दुध उत्पादनमा सहकारीताको विकास गरी पशुपालक कृषक समूहलाई गोठ निर्माण, तथा भकारो सुधार कार्यका लागि अनुदान उपलब्ध गराइने छ ।
- २.३. घर पालुवा जनावर कुकुरहरुमा विशेष पहिचान भएको स्वर र सुरक्षाका दृष्टिले समेत अब्बल “**भोटे**” प्रजातिको कुकुर यस गाउँपालिकाको उपल्लो भेकहरुमा पाइने भएकोले सो को लगत अद्यावधिक गर्ने, संरक्षण गर्ने र

कुकुरको छाउराहरु उत्पादन गरी बिक्री वितरण गरी आयआर्जन गर्ने तर्फ उत्प्रेरणा अभिवृद्धि गर्ने नीति अबलम्बन गरिने छ ।

- २.४. व्यवसायिक पशुपालन, पशु बिमा, गोठ तथा भकारो सुधार उन्नत नश्वका गाई, भैंसी तथा बाच्छा-बाच्छी, पाडा- पाडी हुर्काउने कृषकहरुलाई प्रोत्साहन गर्ने, दुध र मासुको उत्पादन वृद्धि गर्न “पार्कोटे” र “लिमे” जस्ता रैथाने जातका भैंसी पालन कार्यक्रमलाई प्रथामिकता दिइने छ । प्रथामिक पशु उपचार सेवालालाई निरन्तरता दिइने छ ।
- २.५. व्यवसायिक पशुपालनमार्फत रोजगार सृजना गरी युवाहरुलाई गाउँभित्रै स्वरोजगार बनाउनको लागि प्रतिस्पर्धी अनुदान उपलब्ध गराई युवा लक्षित पशुपालन कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- २.६. पशुपालक कृषकहरुमा सिप हस्तान्तरणद्वारा आधुनिक पशुपालन पद्धतिको विकास गर्दै लैजाने कार्यमा जोड दिई कृषक समूह, समिति, सहकारी, गैह्र सहकारी संस्था र गाउँपालिका बीच साझेदारीका साथ विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- २.७. व्यवसायिक पशुपालकलाई उत्प्रेरित गर्न विभिन्न तालिम तथा प्रोत्साहनका साथ दलित, जनजाति, महिला तथा विपन्नवर्गमा विशेष प्राथमिकता दिई पशु विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- २.८. पशुपंक्षी पालनमा दिने अनुदान तथा सहयोग कार्यक्रमलाई एक निश्चित मापदण्डका आधारमा अण्डा र मासु उत्पादनमा आत्मनिर्भरताका साथ निर्यात गरी आयआर्जनमा वृद्धि गरिने छ ।
- २.९. माछापालन व्यवसायलाई विस्तार तथा वृद्धि गर्न भुर्रा वितरण तथा पोखरी निर्माण गर्न जोड दिनुका साथै मत्स्यपालन क्षेत्रमा कृषकहरुको आकर्षण अभिवृद्धि गरिने छ ।
- २.१०. जुनोटिक तथा महामारी किसिमका रोगहरु रोकथाम तथा नियन्त्रण गर्न भ्याक्सिनेशनका साथ पशु खोप कार्यक्रम गाउँपालिका र प्रदेश सरकारसँग सहकार्य गरी विशेष जोड दिई पशुपंक्षीमा लाग्ने विभिन्न रोग तथा परजीवीलाई रोकथाम तथा उपचार गर्नको लागि औषधीको व्यवस्था गरिने छ ।
- २.११. पशु आहारको व्यवस्थापन गर्न उच्चकोटिका घाँसहरुको विउ तथा वेर्ना उत्पादन तथा वितरण गरी पशुपालन व्यवसायलाई प्रवर्द्धन गरिने छ ।
- २.१२. पशुपालनका क्षेत्रमा आधुनिक प्रविधिहरु सुधार गर्न “काम गरेर सिक्छ, देखेर विस्वास गर्छ” भन्ने नारालाई कार्यान्वयन गर्न व्यवसायिक किसानहरुलाई नमुना पशुपालन फर्महरुको अवलोकन तथा तालिम कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ ।

३. उद्योग तथा वाणिज्य

- ३.१. स्थानीय स्रोत सिप साधन एवम् प्रविधिको प्रयोगलाई बढावा दिई परम्परागत रूपमा रहेका राडीपाखी, कम्बल, भाङ्ग्रा, झोला बनाउने तानहरुलाई आधुनिकीकरण गरी व्यवसायिकताका साथ अन्नपूर्ण ब्राण्डको रूपमा विकास गरिने छ ।
- ३.२. दलित समुदायको परम्परागत रूपमा रहेको पेशा व्यवसायलाई संरक्षण, सम्वर्द्धन र विविधीकरणका लागि आरनहरुको आधुनिकीकरण र पञ्चेवाजा खरिद अनुदान वितरण गर्ने कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ ।

- ३.३. लघु, घरेलु तथा साना उद्यमीलाई उद्यम विकास तालिम प्रदान गर्नुका साथै सफल उद्यमीहरूका अनुभव आदानप्रदान गर्ने तथा आवश्यक औजार, यन्त्र, उपकरण प्रदान गरी व्यवसायिकताको विकास गरिने छ ।
- ३.४. प्रदेशसँगको सहकार्यमा औद्योगिक ग्राम स्थापना लगायत मझौला तथा ठूला उद्योगहरूको विकास गर्न जग्गा व्यवस्थापनमा सहयोग तथा सहजीकरण गरिने छ ।
- ३.५. स्थानीय वन पैदावर, प्राकृतिक स्रोत साधन, जडिबुटी, अल्लोमा आधारित उद्योगहरू गाउँपालिका तथा स्थानीयसँग साझेदारीमा स्थापना गर्न लगानीकर्ताहरूलाई उचित वातावरणको व्यवस्था गरिने छ ।
- ३.६. अन्नपूर्ण पोलिटेक्नीकल इन्स्टिच्युट र CTEVT सँगको समन्वयमा युवाहरूलाई लक्षित गरी पेशागत तालिमहरू सञ्चालन गर्नुका साथै विपन्न समुदायका लागि गरीबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रमबाट युवा उद्यमीहरूको विकास गरिने छ ।
- ३.७. स्थानीय प्रशासन एवम सुरक्षा निकायको समन्वयमा कालो बजारी, एकाधिकार, तथा कार्टेलिड अन्त्य गर्ने तथा गुणस्तरीय र नियमित आपूर्ति सुनिश्चित गर्न संयुक्त बजार अनुगमन कार्यक्रम सञ्चालन गरी उपभोक्ता अधिकार संरक्षण गरिने छ ।
- ३.८. हस्तकलाका सामाग्रीहरू र परम्परागत खाद्य पदार्थहरू (सिन्की, गुन्द्रुक मह, कफी, अलैंची आदि) लाई यस गाउँपालिकाको विशेष ब्राण्डको रूपमा स्थापित गरी निकासी जन्य वस्तु उत्पादन गर्न प्रोत्साहन गरिने छ ।
- ३.९. यस गाउँपालिका भित्रका बजार केन्द्रहरूमा छुट्टा छुट्टै बजार व्यवस्थापन समितिहरू गठन एवम क्रियाशील गर्ने र पालिका स्तरको एक उद्योग वाणिज्य संघ गठन एवम क्रियाशील बनाई निजी क्षेत्रको उक्त सँगठनको साझेदारीमा सौहार्दपूर्ण व्यवसायिक क्रियाकलप सञ्चालन गर्नका लागि आवश्यक समन्वय गरिने छ ।
- ३.१०. एक घर एक तालिम अनिवार्य गरिने छ । सबै वडामा तालिम मार्फत रोजगारी सृजना गर्न युवा रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । खास गरी तीन महिने हाउस वायरिङ र प्लम्बिङ लगायतका अन्य व्यवसायिक तालिम मार्फत युवालाई स्वरोजगारी गरिने छ ।

४. पर्यटन तथा संस्कृति

- ४.१. गाउँपालिकाको आर्थिक समृद्धिको महत्वपूर्ण आधार पर्यटन भएकोले पर्यटकीय क्षेत्रहरू विकासका लागि आवश्यक पूर्वाधार संरचनाहरू निर्माण गरिने छ ।
- ४.२. पर्यटकीय गन्तव्यहरूको प्रवर्द्धन गर्न गाउँपालिका स्तरीय पर्यटन गुरुयोजना निर्माण गर्नुका साथै पर्यटकीय पूर्वाधार निर्माणका लागि डिपिआर तयारी गर्ने, एवम् यस क्षेत्रको प्राकृतिक, ऐतिहासिक, धार्मिक, सांस्कृतिक

- पक्षहरुलाई समेटी डकुमेन्ट्री फिल्म निर्माण गरी पर्यटकीय सम्भावनाको प्रचार प्रसार, संरक्षण र प्रवर्द्धन गरिने छ ।
- ४.३. यस गाउँपालिकालाई पर्यटनहवको रूपमा स्थापित गर्न सामुदायिक होमस्टेहरुको प्रवर्द्धन र सम्बर्द्धनका साथ यस क्षेत्रको सांस्कृतिक मौलिकताको पहिचानका र अतिथि देवो भवः मूल मन्त्रलाई अङ्गिकार गर्दै स्थानीय अर्गानिक परिकारका साथ आवश्यक नियमन गर्दै पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न जोड दिइने छ । गाउँपालिकाको वडा नं. ८ विरेठाँटी र वडा नं. ७ को पोथनामा विदेशी पर्यटनको गणना कार्यको सुरुवात गरी सूचनाकेन्द्रको उपयोगमा ल्याइने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- ४.४. नेपालको एक महत्वपूर्ण पर्यटकीय क्षेत्र एवम् गन्तव्यको रूपमा रहेको घान्द्रुकलाई सांस्कृतिक गाउँको रूपमा घोषण गर्नका लागि आवश्यक पूर्वाधार संरचनाहरु निर्माण गरी परम्परागत सांस्कृतिक गाउँको पहिचान कायम गर्ने नीति लिइने छ । साथै गण्डकी प्रदेशसँगको समन्वयमा वडा नं. ३ मा सांस्कृतिक गाउँको स्थापनाको लागि आवश्यक पहल अगाडि बढाइने छ ।
- ४.५. मठ, मन्दिर तथा गुम्बा, कोईवु, जस्ता धार्मिक पर्यटकीय क्षेत्रहरुको संरक्षण सम्बर्द्धनमा विशेष जोड दिइने छ । पालिकामा रहेका ऐतिहासिक एवं धार्मिक स्थलहरु भुमेको थान, आरोग्यमाई, शिवालय, पाउँदुरकोट, रिन्योम्यो दुङ्गा, मेश्रामबराह ताल, ढिकुरपोखरी, छहराकुना पार्क लगायतका संभाव्य स्थलहरुको संरक्षण, सम्बर्द्धन र प्रचार प्रसार गरिने छ । गाउँपालिका भित्र रहेका पर्यटकीय पदमार्गहरुको विस्तार तथा मर्मत सम्भार गर्दै अन्नपूर्ण ग्रेटर पर्यटन पदमार्गको निर्माण गरिने छ ।
- ४.६. स्थानीय मौलिक संस्कृति, भाषा एवम् भेष भूषालाई यहाँको पर्यटन र उत्पादनसँग जोडेर विकास गरिने छ ।
- ४.७. स्थानीय, भाषा, भेषभूषा, कला संस्कृतिको संरक्षण गर्न गुरुङ्ग जातिको तमु भाषाको पाठ्यक्रम तयार गर्ने नीति अङ्गिकार गरिने छ ।
- ४.८. गाउँपालिकामा रहेका ऐतिहासिक, धार्मिक एवम् पर्यटकीय स्थलहरुको प्रचार प्रसार प्रवर्द्धन गर्ने, परम्परागत कला संस्कृतिको संरक्षण सम्बर्द्धन गर्ने, धार्मिक एवं पर्यटकीय स्थल पञ्चासे, अन्नपूर्ण आधार शिविर, (Hidden Lake) हिडन लेक, मरेडाँडा, टाडापानी ताल चियाउने गह्वा क्षेत्रहरुको संरक्षण प्रवर्द्धन गरी पर्यटकीय गन्तव्यका रूपमा पहिचान गराइनेछ । अन्य धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक र पर्यटकीय स्थानको विवरण सङ्कलन गरी प्रचार प्रसार ब्रोसर प्रकाशनमा ल्याइने छ ।
- ४.९. भदौरे, घान्द्रुक, लान्द्रुक, पोथना, अष्टेलियन क्याम्प, पाउँदुरकोट, दाङ्सिङ सवेत गाउँ लगायतका स्थानहरुमा रहेका होमष्टेको प्रचार प्रसार, प्रवर्द्धन व्यवस्थित गर्नुका साथै सो क्षेत्रहरुलाई पर्यटन सूचना केन्द्रका रूपमा विकास गर्न पहल गरिने छ ।
- ४.१०. सन् २०२२ लाई अन्तराष्ट्रिय पर्यटन वर्ष अभियान सञ्चालन भईरहेको तथ्यलाई विचार गरी अन्नपूर्ण आधार शिविरमा पर्यटनको बसाई व्यवस्थित बनाउन सार्वजनिक जग्गामा रहेका लज एवम् रेष्टुरेण्टहरुमा निश्चित कोठा थप गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ । साथै स्थानीय पर्यटन समितिको सहकार्यमा आवश्यक पर्यटन कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- ४.११. गाउँपालिकाभित्र पर्यटन विकासको गतिविधि अगाडि बढाउन, प्रचारप्रसार गर्न अन्नपूर्ण आधार शिविर क्षेत्रमा प्लास्टिक, टिन फलाम अन्य बस्तुको व्यवस्थापन गरी सरसफाईमा जोड दिनुका साथै विगतबाट सञ्चालित अन्तराष्ट्रिय म्याराथुन प्रतियोगितालाई निरन्तरता दिइने छ ।

- ४.१२. पर्यटकको बसाई अवधि लम्ब्याउन घान्द्रुक डाँडागाउँको गुरुङ संस्कृति झल्कने सङ्ग्राहलय, मेलाचे पार्क, नौडाँडाको निर्माणाधिन भ्यु टावर, मणिको डाँडो, बराह पोखरी, तालचियाउने गहाको पार्क, शितल गुफा धार्मिक पर्यटक पार्क प्रवर्द्धन एवमं सोही स्थानमा निर्माणाधीन पार्कलाई व्यवस्थित बनाइने छ ।
- ४.१३. छोम्रोड माथि अन्नपूर्ण आधार शिविरमा कुनैपनि पूर्वाधार विकासका नाममा मेशिनरी औजारको प्रयोग गरिने छैन । साथै यस क्षेत्रलाई पर्यावरण प्राकृतिक कुमारी (Virgin) क्षेत्र कायम राख्दै विपतको अवस्थामा तुरुन्त उद्धार गर्न सकिने व्यवस्था मिलाउनका लागि आवश्यक पहल गरिने छ ।
- ४.१४. अन्नपूर्ण वडा नं. १ फल्लापानी डाँडा, वडा नं. ३ को पाउँदुरकोट र वडा नं. १० को घान्द्रुकको देउरालीबाट आले डाँडासम्म साहसिक खेल प्याराग्लाइडिङ सुरु गर्न सम्भाव्यताको अध्ययन एवं अनुमति दिई थप पर्यटक भित्र्याउने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- ४.१५. उल्लेख्य पदयात्री पर्यटकको आगमन हुने समयमा High Altitude क्षेत्रमा पर्यटकलाई सूचना दिन छोम्रोड समुदाय संस्थासँगको सहकार्यमा पर्यटन सूचना केन्द्र एवमं Early Warning System स्थापना गर्न सम्बन्धीत निकायसँग पहल गरिने छ ।
- ४.१६. पर्यटन क्षेत्रको कृषि क्षेत्रसँगको अग्र-पृष्ठ सम्बन्धको विकास गर्ने नीति लिइनेछ । मनोरम ग्रामीण क्षेत्रमा पर्यटकीय गतिविधि मार्फत स्थानीय समुदायको आय आर्जन वृद्धि गर्न होमस्टे तथा अर्गानिक कृषि प्रणालीलाई एकीकृत रूपमा सञ्चालन गर्ने प्रोत्साहन गरिने छ । साथै साहसिक पर्यटनको सम्भाव्य क्षेत्रहरू लुम्लेमा रक क्लाइमिङ्ग, महो डाँडामा जिप फ्लायर, सार्कुको घट्टे खोलामा क्यानोनिङ्ग, थमडाँडाबाट प्याराग्लाइडिङ जस्ता पर्यटकीय गतिविधिहरूका सम्भाव्यताहरूलाई उजागर गरिने छ ।
- ४.१७. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका होटल तथा रेष्टुरेन्टहरूको निश्चित मापदण्डका आधारमा वर्गीकरण गरी होटल रेष्टुरेन्टलाई मर्यादित पेशाको रूपमा सञ्चालन गर्न आवश्यक अनुगमन, नियमनका साथ उत्कृष्ट होटल व्यवसायीलाई पुरस्कृत गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

५. सहकारी विकास

- ५.१. गाउँपालिकाभित्र स्थापना भएका सहकारीहरूको गुणस्तर र प्रभावकारितालाई नियमन, अनुगमन र सहकारी शिक्षामा जोड दिदै सहकारी दर्ता प्रक्रियालाई सहज र सरल तुल्याइने छ ।
- ५.२. सहकारीलाई आय आर्जनको एक महत्वपूर्ण माध्यमको रूपमा विकास गरी सहकारीप्रति नागरीक उत्प्रेरणा अभिवृद्धि गर्न सहकारी भ्रमण र प्रशिक्षणमा जोड दिईने छ ।
- ५.३. महिलाको आय आर्जन क्षमता विकास गर्न महिला सहकारी मार्फत महिलालाई सशक्तीकरण गरिने छ
- ५.४. सहकारीलाई पूँजी निर्माणको महत्वपूर्ण माध्यमको रूपमा स्थापित गरी स्थानीय उद्योग स्थापना र औद्योगिक उत्पादनमा लगानी गर्ने वातावरणको सृजना गरिने छ ।
- ५.५. सहकारी संस्थाको संस्थागत क्षमता विकास सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ । सहकारीमा आबद्ध गरीब, विपन्न, आदिवासी, जनजाति तथा अपांगता भएका व्यक्ति र महिला सहकारी संस्थालाई लक्षित गरी विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । एक सहकारी एक उत्पादन कार्यक्रमलाई प्रामिकता दिई बचत तथा ऋणको कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाले कृषि उत्पादन तथा प्रशोधन र उत्पादनशील क्षेत्रमा कम्तीमा तीस

प्रतिशत लगानी गर्नु पर्ने व्यवस्थाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिने छ । सहकारी संस्थाको नियमित अनुगमन र नियमन गरी संस्थागत सुशासन कायम गरिने छ ।

६. बैंक तथा वित्तीय क्षेत्र

- ६.१. नेपाल सरकारको मौद्रिक तथा वित्तीय नीति अन्तर्गत रही आर्थिक वृद्धि, रोजगारी सृजना र आर्थिक स्थायित्व कायम गर्नका लागि कृषि, साना उद्योग, पूर्वाधार जस्ता उत्पादनशिल क्षेत्रहरूमा लगानी गर्नका लागि गा. पा भित्रका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई आवश्यक समन्वय गरिने छ ।
- ६.२. यस गाउँपालिका अन्तर्गतका व्यापारिक केन्द्रहरूमा रहेका वित्तीय कारोवार गर्ने बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई नेपाल सरकारको मौद्रिक तथा वित्तीय नीति अन्तर्गत रहि सेवामुलक भावले बैकिङ्ग कारोबार सञ्चालन गर्न स्थानीय सरकारका तर्फबाट आवश्यक समन्वय गरिने छ ।
- ६.३. नेपाल सरकारको मौद्रिक तथा वित्तीय नीति अन्तर्गत रही आर्थिक वृद्धि, रोजगारी सृजना र आर्थिक स्थायित्व कायम गर्नका लागि कृषि, घरेलु तथा साना उद्योग, व्यापार व्यवसाय सञ्चालन र पूर्वाधार निर्माण जस्ता उत्पादनशिल क्षेत्रमा लगानी सरल तथा सहज ऋण प्रवाहका लागि गाउँपालिका भित्रका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई आवश्यक समन्वय गरिने छ ।
- ६.४. कृषि विकासको माध्यमबाट उत्पादन, उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने र आय आर्जन तथा रोजगारी सृजनाका लागि यस गाउँपालिकाको उपयुक्त स्थानमा कृषि विकास बैंकको कम्तीमा एउटा शाखा स्थापना एवमं सञ्चालनका लागि आवश्यक पहल गरिने छ ।

ख) पूर्वाधार विकास:

१. एक गाउँ एक सडक निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिई अधुरा रहेका सडक ट्रयाकहरूको पूर्णताका साथै गाउँपालिका केन्द्र एवमं मध्य पहाडी लोकमार्ग देखि वडा केन्द्रहरू जोड्ने रणनीतिक महत्वका सडकहरू स्तरोन्नती गरी बाह्रै महिना सञ्चालन हुने अवस्थामा ल्याइने छ ।
२. सडक निर्माण र स्तरोन्नती गर्दा रणनीतिक महत्वका सडकहरू खास गरी ग्रामिण यातायात गुरुयोजना अनुसार क,ख र ग श्रेणीका सडकहरूलाई प्राथमिकताका आधारमा रकम विनियोजन गरी अत्यावश्यक बाहेक नयाँ ट्रयाकहरू नखोल्ने र हाल रहेका सडकहरूको स्थायी पक्की संरचनाहरू निर्माण र स्तरोन्नतीमा जोड दिइने छ ।
३. स्थानीय सडक यातायात सञ्चालनका लागि सहज र सरल पुर्याउन पालिकाभित्रका गाउँ/टोल/बस्तीहरू जोड्ने सडकहरूमा दिर्घकालीन रूपमा हुन सक्ने सवारी चापको गहिरो अध्ययन गरी सडकहरूको मापदण्ड (Right of the way) तोकिनेछ र सो अनुसार साघुरा सडक चोक एवमं घुम्तीहरूको विस्तार गर्नुका साथै सडकको राष्ट्रिय मापदण्ड र स्थानीय मापदण्ड पूर्ण रूपमा पालना गराइनेछ ।
४. मध्यपहाडी लोकमार्ग सम्मको आवागमनलाई बर्षादको समयमा समेत नियमित रूपमा सञ्चालन गर्नका लागि एक “सडक मर्मत सम्भार कोषको स्थापना गरी यही कोष मार्फत लिंक रोडको रूपमा रहेका कमजोर

सडकहरुको नियमित र अद्यावधिक मर्मत सम्भारको व्यवस्था मिलाइने छ । यसको लागि सभाव्य स्थानहरुमा सडक मर्मत सम्भार शुल्कलाई प्रयोगमा ल्याइने छ ।

५. अन्नपूर्ण गाउँपालिकाका सबै वडाहरुलाई जोड्ने गरी प्रस्ताव गरीएको अन्नपूर्ण बृहद चक्रपथ सडक निर्माण आयोजनालाई यस गाउँपालिकाको गौरवको आयोजनाको रूपमा सञ्चालन गरिने छ । उक्त आयोजनाको बीच बीचका जोड्न बाँकी लिंक पोइन्टका दुई नाकाहरुलाई जोड्ने र समग्र सडकको स्तरोन्नती गर्ने कार्य सङ्घीय सरकार एवमं प्रदेश सरकारसँगको समन्वयमा विशेष प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइने छ ।
६. गाउँपालिका अन्तर्गत निर्माण हुने तुला आयोजनाहरुको कार्यान्वयन अगाडि सम्भाव्यता अध्ययन एवमं वातावरणीय प्रभावको समेत अध्ययन एवमं बिश्लेषण गरी मोटरेबल पूलहरु तथा तुला संरचना भवन एवमं पार्कहरु निर्माण गर्दा विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (DPR) तयार गरी सोको आधारमा मात्र निर्माण कार्य अगाडि बढाइनेछ ।
७. ग्रामिण क्षेत्रका गाउँ बस्ती हुँदै खेत जंगल जोड्ने परम्परागत गोरेटो, घोडेटो लगायतका सिन्ढीबाटारहरु र पर्यटकीय क्षेत्रका पदमार्गहरुलाई परम्परागत पहिचान कायम हुने गरी मर्मत सम्भार एवमं नयाँ निर्माण गरी स्तरोन्नती गरिने छ ।
८. पालिका भित्र पर्ने खोला तथा खोल्साहरुमा पक्की मोटरेबल पूल आवश्यक रहेका सम्भाव्य क्षेत्रमा पक्की पूल निर्माणका लागि यस वर्ष डिपिआर तयार गरी प्रदेश सरकार र सङ्घीय सरकारसँगको समन्वयमा अन्य आवश्यक प्रकृयाहरु अगाडि बढाइने छ ।
९. गाउँपालिका एवमं संघ र प्रदेश सरकारको साझेदारीमा यस गाउँपालिका भित्रका आवश्यक स्थानहरुमा झोलुङ्गे पूल निर्माणलाई उच्च प्राथमिकता दिई आगामी दुई बर्ष भित्रमा आवश्यक सबै झोलुङ्गेपूलहरु मर्मत सम्भार तथा नयाँ निर्माण गरी सकिने छ ।
१०. उत्पादन र उत्पादकत्वका अभिवृद्धि गरी जनताको आर्थिक सामाजिक अवस्थामा सुदृढिकरणका लागि पालिका अन्तर्गत खेतीयोग्य जमिनमा सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराउन साना, मझौला र ठूला सिंचाई आयोजनाहरु सञ्चालन गरिने छ । साना स्तरका सिंचाई आयोजनाहरु गाउँपालिका बाट नै निर्माण गरिने र मझौला तथा ठूला स्तरका सिंचाई आयोजनाहरु प्रदेश र सङ्घीय सरकारको समन्वयमा सम्पन्न गरी सिंचित भूमिमा उत्पादनमुखी कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
११. गाउँपालिका केन्द्र भवन निर्माण र वडा कार्यालयका भवनहरु निर्माण गर्ने कार्यलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी कार्यान्वयन गरिने छ । सङ्घीय र प्रदेश सरकारको समन्वयमा गाउँपालिकाको प्रशासनीक भवन र प्रहरी चौकी भवन निर्माण गर्ने एवमं जिल्ला समन्वय समिति कास्की र गाउँपालिकाको संयुक्त लगानीको साझेदारीमा वडा कार्यालयका भवनहरु निर्माण गरिने छ । साथै श्रोतको पहिचान गरी उपयुक्त स्थानमा जग्गा व्यवस्थापन गरी पालिका स्तरिय बहुउद्देश्यीय भवन निर्माण गर्ने नीतिलाई अङ्गिकार गरिने छ ।
१२. गाउँपालिका भित्र निर्माणाधिन संरचनाहरुलाई व्यवस्थित गर्नका लागि भवन निर्माण तथा योजना मापदण्ड २०७२ को अधिनमा रही गाउँपालिकाको आफ्नै भवन निर्माण तथा योजना मापदण्ड तय गर्ने, सडकहरुको क्षेत्राधिकार र मापदण्ड तोक्ने र भवन संरचनाहरु निर्माण गर्दा अनिवार्य रूपमा घर नक्सा पास गर्नुपर्ने व्यवस्थालाई कडाइका साथ कार्यान्वयन गरिने छ ।

१३. गाउँपालिका भित्रका गरीब, विपन्न, दलित, जनजाति र सिमान्तकृत समुदायका लागि सुरक्षित आवासको व्यवस्थाका लागि चालु आ.ब. बाट सञ्चालित जस्तापाता अनुदान उपलब्ध गराई निजहरुको छाना जस्तापाताद्वारा विस्थापित गर्ने कार्यक्रम सुरक्षित आवास कार्यक्रम र प्रदेश सँगको समन्वयमा सञ्चालित जनता आवास कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईने छ ।
१४. भुकम्प पछिको पूननिर्माण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदै निजि आवास निर्माण अन्तर्गतका लाभग्राहीहरुलाई पूर्ण निर्माण प्राधिकरणको मापदण्ड पुरा गराई बाँकी किस्ता रकम प्राप्तीका लागि सिफारिस एवमं समन्वय गर्ने र गुनासो सुनुवाई पश्चात लाभग्राहीमा समावेश रहेकाहरुको विवरण अनुसारका लाभग्राहीहरुलाई भवन निर्माण तथा मर्मत समयमै गर्न लगाई पूर्ण निर्माणको कार्यलाई प्रभावकारी रूपमा समयमै कार्यान्वयन गरिने छ ।
१५. भौगोलिक विकटता र छरिएर रहेका बस्तीका कारण विकास निर्माण र सेवा प्रवाह दुबै खर्चिलो र प्रभावकारी हुन नसकेको हुँदा छरिएर रहेको बस्तीलाई एकिकृत गर्न सम्भाव्य स्थानहरुमा गण्डकी प्रदेशसँगको समन्वयमा एकिकृत बस्तीविकास योजना प्रारम्भ गरिने छ ।
१६. खण्डीकृत र टुक्रे जग्गाको कारणले कृषिमा आधुनिकरण र यान्त्रीकरणमा समस्या भई व्यवसायिक कृषि प्रणाली अवलम्बन गर्न कठिनाई भएकोले गाउँपालिका भित्र सम्भाव्य स्थानहरुमा प्रदेश सँगको सहलगानीमा जग्गा चकलाबन्दी विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
१७. गाउँपालिका भित्रका मुख्य बजार केन्द्रको रूपमा रहेका नागडाडा, काँडे, लुम्ले, नयाँपूल, बिरेठाँटी, घान्द्रुक, तिखेढुङ्गा लगायतका स्थानहरु विस्तारै शहरीकरण तर्फ उन्मुख रहेकाले सो क्षेत्रहरुमा स्थानीय समुदायको सहभागितामा शहरी सेवा सुविधारहरु विस्तार गरिने छ, साथै मध्यपहाडी लोकमार्ग एवमं उल्लेखित सहरी क्षेत्र लगायतका क्षेत्रहरुमा सडक सौर्य, बत्ती जडान कार्यलाई निरन्तरता दिदै बिस्तार गरिने छ ।
१८. जनतामा आधारभूत तथा विशेष स्वास्थ्य सेवालाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्नका लागि गाउँपालिकाभित्र १५ शैयाको अस्पताल, मध्यपहाडी लोकमार्गमा हाइवे अस्पताल र आवश्यक स्वास्थ्य चौकी भवनहरु, आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्रका भवनहरु र खोप केन्द्र भवन निर्माण कार्यलाई संघ र प्रदेश सरकारको समन्वयमा प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइने छ ।
१९. भौतिक पूर्वाधार अभाव भएका विद्यालयहरुको भवन निर्माण लगायतका पूर्वाधार संरचनाहरु (शौचालय, पुस्तकालय, छात्रछात्रावास, कम्पाउण्डिङ) को निर्माण कार्यलाई सङ्घ, प्रदेश र अन्य दातृ निकायहरुसँगको सहकार्यमा निरन्तर अगाडि बढाइने छ । माछापुच्छ्रे मा.वि. को नमुना विद्यालय अन्तर्गत पूर्वाधार संरचनाहरु निर्माणको लागि विगत वर्ष देखिको कार्यलाई निरन्तर रूपमा अगाडि बढाउदै नमुना विद्यालयको अवधारणालाई पूर्णता दिईने छ ।
२०. पूर्वाधार संरचनाहरु निर्माण गर्दा गुणस्तरियता कायम गर्नुका साथै समयमै निर्माण कार्य सम्पन्न गर्नका लागि स्थानीय श्रममा आधारित निर्माणका कामहरु उपभोक्ता समिति मार्फत गर्ने र तुला संरचनाहरु निर्माण गर्दा ठेक्का प्रकृयाबाट निर्माण गरिने नीतिलाई अङ्गिकार गरिने छ ।
२१. गाउँपालिकाबाट निर्माण गरिने भवन लगायतका भौतिक संरचनाहरु लैंगिक, बालिबालिका तथा अपांगमैत्री र भुकम्प प्रतिरोधी बनाउनुका साथै भवन आचारसंहिताको परिपालना गरिने छ ।

२२. सामुदायिक भवनहरु निर्माण गर्दा प्रत्येक वडाहरुमा त्यहाँ क्रियाशिल टोल विकास समिति, आमा समूह, युवा क्लब लगायतका विभिन्न संघसंस्थाहरुले आ-आफ्नो छुट्टाछुट्टै भवन निर्माण नगरी एकिकृत रूपमा बहुउद्देश्यीय प्रयोजनका लागि उपयोग गर्ने र समूहगत आर्थिक सामाजिक गतिविधि सञ्चालन गर्ने गरी निर्माण गर्ने नीतिलाई अङ्गिकार गरिने छ ।
२३. विद्युत प्रसारण लाइनको केन्द्रीय लाइनमा आवद्ध हुन बाँकी वडा एवमं टोलहरुलाई केन्द्रीय प्रसारण लाइनमा आवद्ध गराउनका साथै विद्युतको पहुचः पुग्न नसकेका घर परिवारहरुलाई विद्युत सेवामा आवद्ध गराइने छ । साथै प्रदेश सरकार तथा नेपाल विद्युत प्राधिकरणको समन्वयमा यस गाउँपालिका भित्र रहेका पुराना जिर्ण काठे पोलहरुलाई फलामे पोलद्वारा विस्थापित गरिने छ ।
२४. गाउँपालिका भित्रको जलश्रोतको उपयोगबाट जलविद्युतको संभावनालाई उजागर गर्नका लागि लगानीकर्ताहरुलाई उपयुक्त स्थानहरुमा हाइड्रोपावर सञ्चालनमा आकर्षित गर्ने र एक मेगावाट सम्मको जलविद्युत उत्पादन गर्न उपयुक्त स्थानहरुमा संयुक्त लगानीमा साना जलविद्युत आयोजनाहरु प्राथमिकताका साथ सञ्चालन गर्ने नीति अङ्गिकार गरिने छ ।
२५. यस गाउँपालिकाका सबै गाउँ टोल बस्तीसम्म संचार क्षेत्रको बिस्तार गरिने छ । टेलिफोन नेटवर्क सेवा प्रभावकारी हुन नसकेका क्षेत्रहरुमा नेपाल टेलिकम लगायतका सम्बन्धीत निकायहरूसँग समन्वय गरी टेलिफोन सेवा प्रभावकारी बनाइने छ ।
२६. गाउँपालिका अन्तर्गतका सबै वडाहरुमा केबल नेटवर्क र इन्टरनेट सेवालाई जनताको पहुँच सम्म पुर्याउनका लागि अप्टिकल फाइबर नेटवर्किङ कार्यलाई निरन्तरता दिन सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वय गरी सूचना प्रविधिको उचित विकास गरिने छ ।
२७. यस गाउँपालिकाको क्षेत्रगत विशेषताका आधारमा आवश्यक पुर्वाधार संचरनाहरु निर्माण गरी ग्रामिण क्षेत्रलाई आकर्षण केन्द्रको रूपमा विकास गर्दै बसाईसराईलाई नियन्त्रण गर्ने र बस्न योग्य बस्तीको रूपमा विकास गरिने छ ।

ग) सामाजिक विकास

१) शिक्षा

- १.१. सबै प्रकारका विकास मानवका लागि मानव विकासका लागि प्राविधिक सिप सहितको गुणस्तरीय शिक्षा सार्थक बनाउका लागि शिक्षा क्षेत्रमा लगानी वृद्धि गरिनेछ ।
- १.२. पाँच वर्षमुनिका बालबालिकको सर्वाङ्गीण विकास गर्न र प्रारम्भिक बालशिक्षाको अनुभव सहित आधारभूत तहको शिक्षामा प्रवेश गर्ने वातवरण तयार गर्न सबै विद्यालयमा बालविकास केन्द्र अनिवार्य गरी प्रारम्भिक बालकक्षाका लागि निर्धारित मापदण्ड अनुरूप बालकक्षाहरु सुधार, कार्यरत सहजकर्ताको क्षमतामा विकासका गरिने छ साथै बालकक्षाका शिक्षकहरुलाई दिइँदै आएको प्रोत्साहन भत्तालाई निरन्तरता दिइने छ ।
- १.३. विद्यालय तहको शिक्षालाई गुणस्तरीय बनाई सार्वजनिक विद्यालयहरुलाई विद्यार्थीको रोजोइको केन्द्र बनाइने छ । संघीय सरकारको नीति अनुरूप सार्वजनिक विद्यालयको समग्र सुधारका लागि सार्वजनिक

विद्यालय सावलीकरण दशक २०७६ –२०८५ लाई गाउँपालिका क्षेत्रभित्र अभियानका रूपमा सञ्चालन गरिने छ ।

- १.४. अन्नपूर्ण पोलिटेक्निकल इन्स्टिच्युटका लागि आवश्यक जग्गा उपलब्ध गराई सञ्चालनका लागि आफ्नै भवन निर्माण कार्य अगाडि बढाइने छ । उक्त संस्थामार्फत स्थानीय रूपमा विशेष रूपमा आवश्यक छोटा अविधिका र लामो अविधिका तालिमका माध्यमबाट गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका सबै तहका व्यक्तिहरूको पहुँचमा पुर्याई समयसापेक्ष प्राविधिक, जीवन उपयोगी र सबै प्रकारका विकास निर्माणमा टेवा पुर्याउन सक्ने मानव पुँजीको निर्माण गर्नका लागि गुणस्तरीय तालिम कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ । साथै आगामी शैक्षिक सत्रदेखि अन्नपूर्ण पोलिटेक्निकल इन्स्टिच्युटमार्फत वाली विज्ञान र विरेठाँटी मा वि मा कम्प्युटर विज्ञानको प्राविधिक धारका कक्षा सञ्चालन गरिने छ ।
- १.५. शिक्षकको मनोबल उच्च राख्न 'शिक्षकलाई सम्मान गरौ, बालवालिकालाई माया गरौ' भन्ने आदर्शलाई प्रथामिकतामा राखी शिक्षण पेसालाई सम्मानित र मर्यादित पेसाका रूपमा विकास गरिने छ । साथै बालवालिकालाई अध्ययनमा लगनशील हुने वातावरण तयार गरिने छ ।
- १.६. गाउँपालिकाका सबै शिक्षण संस्थाहरूमा शैक्षिक पूर्वाधारको विकास, तालिम प्राप्त इमान्दार दक्ष प्रविधि मैत्री शिक्षक, शिक्षण सामग्रीको व्यवस्थापन, प्रभावकारी अनुगमन निरीक्षण र मूल्याङ्कन प्रणाली, नवीनतम प्रविधिको प्रयोग गरी गुणस्तरीय र जीवनउपयोगी शिक्षाको प्रवर्धन गरिने छ ।
- १.७. सबै माध्यमिक विद्यालयहरूमा इन्टरनेटको व्यवस्था गरिने छ उक्त कार्यक्रमलाई क्रमशः आधारभूत तहसम्म विस्तार गरिने छ ।
- १.८. विद्यालयमा शिक्षक आचरसंहिता, विद्यार्थी आचरसंहिता, अभिभावकको आचारसंहिता निर्माण गरी अनिवार्य रूपमा कार्यान्वयन गरिने छ ।
- १.९. निरन्तर शिक्षा, एवम् साक्षरता, साक्षरोत्तर शिक्षा र गाउँपालिकाको पूर्ण साक्षर कार्यक्रममा दीगोपना कायम गर्नका लागि सामुदायिक सिकाई केन्द्रहरूलाई क्रियाशील गराइने छ । साथै प्रौढ आमा- बुबालाई मोबाइल तथा आधुनिक विद्युतीय सामान चलाउन सिकाउन डिजिटल साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- १.१०. संक्रामक रोग, महामारी तथा दैबी प्रकोप जस्ता समस्यामा पनि शिक्षण सिकाइ कार्यलाई निरन्तरता दिन दूर तथा बैकल्पिक शिक्षा कार्यक्रमलाई प्रयोगमा ल्याइने छ ।
- १.११. विद्यालय बाहिर रहेका सबै बालवालिकालाई विद्यालयमा प्रवेश गराई "बालवालिकालाई विद्यालय ल्याऔं, पढाइमा टिकाऔं र दिगो सिकाऔं" कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाइने छ र गाउँपालिकाका सबै बालवालिकाहरूलाई अनिवार्य आधारभूत गुणस्तरीय शिक्षा र कम्तीमा माध्यमिक तहसम्मको शिक्षा पूरा गर्ने वातावरण सिर्जना गरिने छ ।
- १.१२. सबै तहका शिक्षकहरूलाई मागमा आधारित शिक्षण सिकाइ तालिम प्रदान गर्दै शिक्षण सिकाइमा आएका कठिनाइलाई न्यूनीकरण गर्न कार्यमूलक अनुसन्धान, उपयुक्त शैक्षिक प्रविधिको उपयोगमा जोड दिंदै शिक्षणसिकाइ प्रक्रियालाई गुणास्तरीय बनाइने छ ।
- १.१३. गरीव, विपन्न अभिभावक विहिन साथै अपांगता भएका अभिभावकका बालवालिका आर्थिक अवस्थाका कारणबाट अध्ययनमा कठिनाई भएका बालवालिकाको वास्तविकता पत्ता लगाई आवश्यक छात्रवृत्ति तथा

दिवा खाजा उपलब्ध गराई विद्यालय तहको शिक्षा पूरा गर्ने वातावरण तयार सिर्जना गरिने छ । साथै उच्च शिक्षा एम वि वि एस तथा एम. डी. अध्ययन गर्ने जेहेन्दार विद्यार्थीहरूलाई दिइँदै आएको छात्रवृत्ति कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।

- १.१४. सामुदायिक विद्यालय र संस्थागत विद्यालय बीच, शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप र शैक्षिक तथा व्यवस्थापकीय पक्षहरूमा देखिएका असल अभ्यास सम्वन्धी अनुभवहरूको आदन प्रदान गर्ने वातावरण तयार गरिने छ । साथै संस्थागत विद्यालयबाट नियमानुसार प्रदान गर्नुपर्ने छात्रवृत्तिलाई पिछडिएका, गरीब तथा दलित विद्यार्थीका निम्ति उपलब्ध गराउन सहजीकरण गरिने छ ।
- १.१५. स्थानीय भूगोल, प्राकृतिक परिवेश, कला, संस्कृति, पर्यटन, कृषि, पशुपालन, बेमैसमी तरकारी, वन पैदावार, जडिवुटी र पेसा व्यवसाय जस्ता विषयवस्तु समेटेर विद्यालय स्तरमा लागु हुने स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
- १.१६. आगामी आर्थिक वर्ष संघीय सरकारको कार्यक्रम अनुसार केही कक्षा कोठा, विज्ञान प्रयोगशाला, पुस्तकालय र कम्प्युटर ल्याव स्थापना गरिने छ । साथै सामुदायिक विद्यालयमा दिवा खाजा कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- १.१७. पालिकाभरका सबै सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत छात्रालाई सेनेटरी प्याड निःशुल्क उपलब्ध गराइने छ ।
- १.१८. कोभिड-१९ महामारीको कारणले पठनपाठनमा सिर्जना भएको अवरोधलाई दृष्टिगत गरेर सम्भव भएसम्म भर्चुअल कक्षा सञ्चालन, अनलाइन शिक्षा तथा टेलिभिजन एवम् रेडियोमार्फत पठनपाठनका लागि पहल गरिने छ ।
- १.१९. वौद्धिक युवाहरूको समूह निर्माण गरी निजामती, संस्थान तथा शिक्षण सेवामा प्रवेश गराउन उत्प्रेरणा जगाउने कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- १.२०. विद्यालयमा अपाङ्गता भएका बालबालिकाको पहिचाहन गरी मौजुदा विद्यालय संरचनालाई अपाङ्गतामैत्री बनाइने छ ।
- १.२१. पर्यटनको व्यवसायलाई अझ प्रभावकारी बनाउनका लागि कक्षा ११ र १२ मा होटल मेनेन्जमेन्ट तथा टुरिजम्स जस्ता विषयहरूलाई प्राविधिक धारका विद्यालयमा सञ्चालन गर्नका लागि सम्भाव्यताको अध्ययन गरी आवश्यक पूर्वाधारको विकास गरिने छ ।
- १.२२. कास्की जिल्ला निर्वाचन क्षेत्र नं. ३ मा नेपाल सरकारवाट नमुना विद्यालयको रूपमा छनोट भएको माछापुच्छ्रे मा.वि. शैक्षिक पूर्वाधारको पूर्णरूपमा विकास गरिँ गा.पा.का कै नमुना विद्यालयको रूपमा विकास गरिने छ । उक्त नमुना विद्यालयलाई अन्य विद्यालयले नमुना सिकाइ केन्द्रका रूपमा प्रयोग गर्ने प्रबन्ध मिलाइने छ ।
- १.२३. शिक्षक छनौट कार्यलाई निष्पक्ष बनाई रिक्त अस्थायी तथा करार पदमा योग्य शिक्षक छनौट गरिने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- १.२४. शिक्षकहरू आधुनिक शिक्षण सिकाइ प्रक्रियामा लाग्नका लागि प्रोत्साहन गरिने छ । साथै अभिभावकको चाहान अनुसारको माध्यमवाट शिक्षण सिकाइ कार्य गर्न प्रेरित गरिने छ ।

१. २५. सार्वजनिक विद्यालयको सबलिकरण र सुदृढिकरण गर्नका लागि “जाहाँ विद्यार्थी ताहाँ विद्यालय”, साथै विद्यार्थी र शिक्षकको अनुपात मिलाउनका लागि न्युन विद्यार्थी भएका विद्यालय एकआपसमा समायोजन, कक्षा स्थगन वा एकिकरण गरी शिक्षक दरबन्दी व्यवस्थापन कार्यलाई अगाडि बढाईनेछ ।
१. २६. अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको मानवपुँजीको अध्याविधक अभिलेख तयार गरी उक्त जनशक्तिलाई गाउँपालिकाको विकास गर्नका लागि सहयोग लिने नीति लिइने छ ।
१. २७. राष्ट्रिय प्रारम्भिक पढाइ कार्यक्रमलाई विद्यालयको नियमित कार्यक्रमको रूपमा निरन्तरता प्रदान गरिने छ ।
१. २८. अध्यापनका क्रममा आएका समस्या समाधानका साथै नवीन प्रविधिका माध्यमबाट शिक्षण सिकाइ गर्दै एकापसमा अनुभव आदान प्रदानका लागि वियषगत समिति गठन गरी प्रभावकारी शिक्षण सिकाइका लागि आमुन्ने सामुन्ने छलफल, अन्तरक्रिया, गोष्ठी, कार्यशाला, अनलाइन बैठक र छलफल एवम् सूचना प्रविधिको समुचित प्रयोग गर्न आवश्यक कार्यक्रम विकास र सञ्चालन गरी पठनपाठनलाई गुणस्तरीय बनाइने छ । साथै शैक्षिक क्षेत्रमा उल्लेखनीय कार्य गर्ने व्यक्तिहरुलाई सम्मान गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता प्रदान गरिने छ ।
१. २९. विषयगत शिक्षकहरु विच उपलब्धिका आधारमा करार सम्झौता गराइने छ ।
१. ३०. विद्यालयको मौजुदा शैक्षिक, भौतिक तथा सिकाइ उपलब्धि लगायतका पक्षमा विज्ञ टालीद्वारा कार्यसम्पादन क्षमताको परीक्षण गरी सोको प्रतिवेदन र कार्य सम्पादनको प्राप्तांक समेतका आधारमा विद्यालयलाई थप प्रोत्साहन अनुदान दिने व्यवस्था मिलाइने छ ।
१. ३१. विद्यालय शिक्षामा अनुगमन र सुपरिवेक्षण गर्न अनुभवी तथा सक्षम शिक्षक, प्र.अ., विश्वविद्यालयका प्राध्यापक, शिक्षा प्रशासक, पालिकाका सम्बद्ध पदधिकारी, शिक्षाविद, विज्ञ, वि.व्य.स प्रतिनिधि एवम् जनप्रतिनिधिसमेत रहेको टालीबाट पूर्व जानकारी दिएर तथा छड्के रूपमा विद्यालयको अनुगमन, सुपरिवेक्षण गर्ने र शिक्षक तथा विद्यालयका समस्यालाई स्थलगत रूपमै समाधान तथा सहजीकरण गर्न सामूहिक अनुगमन तथा निरीक्षण प्रणाली कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
१. ३२. गाउँपालिकाका शैक्षिक कार्यक्रम तथा विभिन्न जानकारीमूलक सूचना, विद्यालयका असल अभ्यास, नमुना कार्य तथा विविध शैक्षिक कार्यक्रम सम्बन्धी जानकारी प्रकाशन गर्ने उद्देश्यले चौमासिक रूपमा अन्नपूर्ण शैक्षिक बुलेटिन प्रकाशन गरी सबै विद्यालय तथा वि.व्य.स. र जनप्रतिनिधिलाई उपलब्ध गराइने छ । साथै उक्त बुलेटिनलाई गाउँपालिकाको वेबसाइटमा समेत राखिने छ ।
१. ३३. शिक्षाका नीति तथा कार्यक्रम प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याउन गाउँ शिक्षा समितिलाई क्रियाशिल बनाउदै स्वीकृत संघीय, प्रदेश तथा स्थानीय तहको कार्यक्रम बीच समन्वय गरी उपलब्ध साधन स्रोतको उच्चतम उपयोग गर्न शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका तयार गरी सो अनुसार स्वीकृत गराएर लागु गरिने छ ।
१. ३४. विश्वविद्यालय तथा कक्षा ११ र १२ का विद्यार्थीले अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको शिक्षा, स्वास्थ्य तथा भौतिक विकास तथा प्राकृतिक स्रोत साधन आदिको अवस्था र सम्भावनाका बारेमा आधारित भई कुनै विषयमा शोध अनुसन्धान तथा पालिका प्रोफाइल तयारी वा अध्ययन गर्न प्रस्ताव पेस गरी स्वीकृत भएअनुसार

ताकिएको समयमा अध्ययन प्रतिवेदन पेस गरेमा गाउँपालिकाबाट स्वीकृत प्रस्ताव अनुसारको प्रोत्साहन छात्रवृत्ति रकम प्रदान गरिने छ ।

- १.३५. माध्यमिक तहका विद्यार्थीबीच प्रतिस्पर्धा सिर्जना गर्न पालिकास्तरीय वक्तृत्वकला, हाजिर जवाफ, निबन्ध, विद्यार्थी प्रतिभा पहिचान, राष्ट्रपति रनिडसिल प्रतियोगिता साथै अन्य शैक्षिक अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालन गरिने छ ।

२) स्वास्थ्य

- २.१. कोभिड-१९ रोगको नियन्त्रणको लागि भारत लगाएत तेस्रो मुलुक तथा नेपाल भित्रकै प्रभावित क्षेत्रबाट आएका यस पालिका भित्रका ब्यक्तिहरुलाई गाउँ पालिकाबाट तोकिएका क्वारेन्टाइनमा १४ दिन अनिवार्य राखी त्यस पछि नेपाल सरकारले तोकेबमोजिमको परिक्षण गरी परिणामको आधारमा घर पठाउने हो वा थप परिक्षणको लागि अर्को प्रकिया गर्नुपर्ने हो सो को एकिन गरी रोग नियत्रणमा शशक्त अभियान संचालन गरिने छ ।
- २.२. महामारी रोकथाम र नियन्त्रणका लागि सबै स्वास्थ्य निकायहरु र समुदायको तयारी अवस्था र तत्काल प्रतिक्रिया गर्ने क्षमताको विकास गरिने छ । बिपत ब्यबस्थापनको लागि पालिका स्तरीय RRT (Rapid Response Team) तथा समुदायस्तरीय CRRT(Community Rapid Response Team) टोलीलाई थप सशक्त र प्रभावकारी बनाइने छ ।
- २.३. “म मेरो स्वास्थ्य र मेरो जिम्मेवारी” भन्ने नारालाई स्वास्थ्यको मूल नाराको रूपमा अंगिकार गर्दै यस गाँउपालिकाका सबै वडामा स्वास्थ्य बिमा गर्न जनतालाइ प्रोत्साहित गरिने छ । संविधानले निर्देश गरे अनुरूप गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवामा सबैको सहज, सुलभ र समान पहुच स्थपित गर्न कटिबद्ध हुने र सोहिअनुसारको आवश्यक नीतिगत, वित्तिय र व्यवस्थापकिय माध्यमद्वारा स्वास्थ्य क्षेत्रमा सुशासन कायम गर्दै आधारभूत स्वास्थ्य सेवा बाहेकका सेवाहरु सामाजीक न्यायको सिद्धान्तद्वारा अनुप्राणित स्वास्थ्य विमा ऐन अनुरूप प्रदान गरिने छ । विपन्न नागरीकलाई स्थानीय तहले बिमा प्रिमियम रकम बेहोर्ने गरी प्रक्रिया अगाडि बढाइनेछ साथै स्वास्थ्य विमामार्फत प्रदान गरिने सेवाको पहुँचलाई विस्तार गरी विपन्न नागरीक कोषलाई स्वास्थ्य विमा अन्तर्गत एकिकृत गरी छुट्टै “स्वास्थ्य विमा कोष” खडा गरिने छ ।
- २.४. यस गाउँपालिकाका सम्पूर्ण बासिन्दालाई गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको पहुँच सुनिश्चित गर्न स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट प्रदान गरिने सेवालार्ई थप प्रभावकारी बनाउन स्रोत साधन सम्पन्न बनाइने छ । बर्थिड सेन्टर तथा दक्ष प्रसुतिकर्मीको पर्याप्त व्यवस्था गरी संस्थागत सुत्केरीलाई प्रोत्साहित गर्ने र घरैमा प्रसुति हुने प्रचलनलाई पूर्णतया निरुत्साहित गरी घरमा प्रसुति हुने क्रमलाई शुन्यमा झारिनेछ । आमा सुरक्षा कार्यक्रमको उपलब्धिलाई कायम राख्दै आवश्यकता र सेवा केन्द्रको नक्सांकन गरी बर्थिड सेन्टर मार्फत आकस्मिक प्रसुति सेवा EOC क्रमशःविस्तार गर्दै लैजाने नीति लिइनेछ ।
- २.५. स्वास्थ्य प्रणालीलाई संघीय संरचना अनुरूप केन्द्र,प्रदेश र स्थानीय तहमा एकीकृत रूपमा विकास र विस्तार गरीसकेको हुनाले सोहिअनुसार संविधानले निर्देश गरे अनुसारको आवश्यक नीतिगत, वित्तीय र व्यवस्थापकीय मध्यमद्वारा गाउँपालिका क्षेत्र भित्रको स्वास्थ्य क्षेत्रमा सुशासन कायम गरिने छ ।

- २.६. आपतकालिन मातृ तथा शिशु स्वास्थ्य व्यवस्थित गर्न गाउँपालिकामा “आपतकालिन सुरक्षित मातृत्व कोष” स्थापना गरिने छ साथै कुनै पनि १२ वर्ष उमेर भित्रका ५५)महिलाको मृत्यु भएमा गरिने सूचना प्रणाली (MPDSR) कार्यक्रमलाई महिला स्वास्थ्य स्वयमसेवक मार्फत सम्पूर्ण वडाहरूमा पुर्याइनेछ ।
- २.७. पूर्णखोपको सुनिश्चितता, परिवार नियोजन सेवा, सुरक्षित मातृत्व, गाँउघर क्लिनिक जस्ता सेवालाई व्यवस्थित गर्दै स्वास्थ्यकर्मी र महिला स्वास्थ्य स्वयमसेविकाको मनोबल उच्च राख्न आवश्यक नीति लिईनेछ । खोपद्वारा रोकथाम गर्न सकिने रोगहरूको रोकथामको लागि रास्ट्रिय निर्देशिका अनुसार निरन्तरता दिईने छ । गुणस्तरीय खोपको प्रवर्द्धनको लागि कोल्ड चेन कायम राख्न गाउँपालिका तहको कोल्ड चेन गुणस्तर सुनिश्चित गर्ने व्यवस्था गरिने छ ।
- २.८. यस पालिकामा कम्तिमा १५ शैयाको अस्पताल र पोखरा बाग्लुंग राजमार्गको अन्नपूर्ण क्षेत्रभित्र हाइवे अस्पताल स्थापनाको लागि प्राविधिक हिसाबले उपयुक्त ठाउमा माथिका दुवै अस्पतालहरू यसै वर्षबाट थालनी गरिने छ साथै भौगोलिक र जनसङ्ख्याको अनुपातका आधारमा बढीमा ३० मिनेटको दूरीमा एक गाउँ एक स्वास्थ्य संस्थाको अवधारणालाई सफलभूत बनाउन एक वडा एक स्वास्थ्य सस्था नीति बमोजिम यो वर्ष सबै वडाहरूमा आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र निर्माण गरी सेवा संचालन गरिने छ ।
- २.९. स्थानिय तहका स्वास्थ्य संस्थामा प्रयोगशाला सेवा सुरु गरी क्रमश विस्तार गरिने छ ।
- २.१०. परिवार स्वास्थ्य लगायत यौन तथा प्रजनन् स्वास्थ्यलाई एकीकृत सेवाको रूपमा कार्यान्वयन गरिने छ । युवा तथा किशोरकिशोरीमैत्री स्वास्थ्य सेवाको अवधारणालाई सम्पूर्ण स्वास्थ्य सेवाप्रदायक संस्थाहरूमा समावेश गरी विद्यालय स्वास्थ्य कार्यक्रमसंग समायोजन गराइ बर्षमा कम्तिमा ४ पटक माध्यामिक विद्यालयमा स्थानीय स्वास्थ्य सस्थाका स्वास्थ्यकर्मीबाट समसामयिक बिषयमा कक्षा संचालन गरिने छ । प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी ऐन मार्फत प्रजनन स्वास्थ्य अधिकार सुनिश्चित गरिने छ ।
- २.११. विद्यालय प्राथमिक स्वास्थ्यसेवा कार्यक्रम विस्तार गरिने छ र जसका लागि **“एक विद्यालय एक नर्स”** कार्यक्रमको थालनी गरिने छ ।
- २.१२. कुनै पनि नागरीक बञ्चित नहुने गरी आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा समुदायसम्म उपलब्ध गराउने । सबै तहका स्वास्थ्य संस्थाहरूलाई गुणस्तरिय सेवा प्रदान गर्न सक्षम बनाउन आवश्यक पूर्वाधारहरूको प्रत्याभूति, अनुगमन र सुपरिवेक्षण गर्दै स्वास्थ्य निकायहरूलाई स्वास्थ्यमा सबै नागरीकको पहुँच सुनिश्चित गराउने माध्यम बनाइने छ ।
- २.१३. प्राथमिक स्वास्थ्य सेवाका प्रतिकारात्मक, प्रवर्धनात्मक, उपचारात्मक र पुनर्स्थापनात्मक सेवामा दिईआएको प्राथमिकतालाई कायमै राख्दै स्वास्थ्य क्षेत्रको जनस्वास्थ्य अभिमुखिकरणलाई अझ सुदृढ गरिने छ । स्थानिय तहको पहलमा समुदायमा आधारित स्वास्थ्य प्रणालीको गुणस्तर, पहुँच र प्रभावकारिताको अभिवृद्धिलाई प्राथमिकता दिईने छ ।
- २.१४. स्वास्थ्य सेवाहरू सर्वसुलभ, प्रभावकारी र गुणस्तरिय बनाउन जनसंख्या, भूगोल अनुरूप दरबन्दी, स्वास्थ्य उपकरण र पूर्वाधारको व्यवस्था गरी उनिहरूलाई काम गर्नको लागी उत्साहजनक वातावरणको प्रत्याभूति गर्नेसाथै दक्ष, पेशागत क्रियाशिल जनशक्तिको विकास गर्दै लगिनेछ । साथै उत्कृष्ट कार्यक्षमता भएका संस्था तथा सेवा प्रदायकलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।

- २.१५. गुणस्तरीय औषधिको सहज तथा प्रभावकारी आपूर्ति मार्फत १२ महिना नै औषधि तथा अन्य सामग्रीको आपूर्तिलाई पुरा गर्न स्वास्थ्य सस्थाको मागको आधारमा वितरणलाई सुनिश्चित गरिने छ ।
- २.१६. समुदायस्तरमा संक्रामक रोगको प्रभावकारी नियन्त्रण भइ नसकेको अवस्थामा हाल विश्व लगाएत हाम्रो देशमा देखिएको कोभिड १९, कोरोना भाइरस सहित नयाँ संक्रामक रोग र उपेक्षित ट्रपिकल रोगहरु महामारीकै रूपमा देखापर्न थालेको जलवायु परिवर्तन, प्राकृतिक विपद्, पशु संसर्ग र उपयुक्त खोपहरुको अभावले गर्दा कतिपय संक्रामक रोगहरुको नियन्त्रणमा परेको कठिनाईलाई संबोधन गर्न संक्रामक रोगको नियन्त्रण र जनस्वास्थ्य प्रणालीको सुदृढिकरण विचको अन्तरसंबन्धलाई घनिभूत बनाइने छ ।
- २.१७. महामारी रोकथाम र नियन्त्रण, प्रतिजैविक औषधीहरुको प्रभावकारिता, अस्पताल र स्वास्थ्य निकायहरुको तैयारी अवस्था र तत्काल प्रतिक्रिया गर्ने क्षमता, प्रयोगशालाहरुको विस्तार र क्षमताबृद्धि, स्क्रिनिंग आदीको लागी छुट्टै नीति तथा रणनीति बनाइ समुदायस्तरमा सचेतना कार्यक्रम संचालन गर्ने साथै क्षयरोग, औलो, एचभी एड्स.आई., कुष्ठरोग, कालाजार, डेंगु लगायतको उपेक्षित ट्रपिकलरोगहरु, हात्तीपाइले, जापानीज इन्सेफाइलाइटिस, स्क्रब टाईफस, रेबिज लगायत अन्य संक्रामक रोग नियन्त्रण र जनस्वास्थ्य प्रणाली सुदृढिकरण बीचको अन्तरसम्बन्धलाई मजबुत बनाइने छ ।
- २.१८. नसर्ने रोग मृत्युको प्रमुख कारण बनेको हुँदा, यसको नियन्त्रण व्यक्ति र समाजको जीवन शैलीमै परिवर्तन आएपछि मात्र संभव हुने भएकोले त्यस अनुरूपको स्वास्थ्य प्रणाली विकास गर्न नसर्ने रोगहरुको उपचारलाई प्राथमिक स्वास्थ्य सेवाको तह देखिनै व्यवस्थापन गरी प्रेषण अस्पताल सम्म पहुच सुनिश्चित गर्नुका साथै आयुर्वेद र अन्य उपचार पद्धतिलाई नसर्ने रोगहरुको रोकथाम, उपचार र नियन्त्रणको लागी एकिकृत गरिने छ ।
- २.१९. स्वास्थ्य पोषण र विकास सहकारीहरु र अन्तरक्षेत्रिय समन्वयको माध्यमबाट गुणस्तरीय एवं स्वास्थ्यवर्द्धक खाद्य पदार्थको प्रवर्द्धन, उत्पादन, प्रयोग र पहुँचलाई विस्तार गरी कुपोषणलाई न्यूनीकरण गर्ने र पोषण संबन्धि जनचेतना बढाउन घरमा बस्ने र विद्यालय जाने उमेरका बालबालिकाहरुका स्वास्थ्य तथा पोषण प्रवर्द्धनलाई विशेष संबोधन गरिने छ , जसका लागि विद्यालयमा कुनैपनि प्रकारका प्याकेटका खानेकुरा Junk food लाई निरुत्साहित गरिने छ र २ वर्ष मुनिका बालबालिकाहरुको हरेक महिना तौल अनुगमन गर्दै पूर्ण पोषण युक्त वडा घोषणा कार्यक्रम शुरु गरिने छ ।
- २.२०. विपद् तथा दुर्घटनाबाट हुने चोटपटकका कारण अपांगता र मृत्युमा भैरहेको तीव्र वृद्धिलाई सम्बोधन गर्न रोकथाम, शिघ्र उपचार र दोहोरो प्रेषण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाइने साथै गाउँपालिका क्षेत्रमा एम्बुलेन्स सेवा विस्तारको पहल गरिने छ ।
- २.२१. जलवायु परिवर्तन, तथा प्राकृतिक विपदले सृजना हुने मानवीय स्वास्थ्य समस्या समाधान गर्न विपद् तैयारी र व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन स्वास्थ्य क्षेत्रका सबै निकायहरुबीच र अन्तरक्षेत्रिय समन्वय गरिने छ । वातावरण प्रदूषणको प्रभावकारी नियन्त्रण गर्दै स्वच्छ वातावरणमा बाँच्न पाउने नागरीक अधिकारलाई सुनिश्चित गरिने छ ।
- २.२२. मानसिक स्वास्थ्यसंग सम्बन्धीत समस्याप्रति आवश्यक जनचेतनाको अभिवृद्धि गर्न, त्यसको रोकथाम, उपचार र नियन्त्रण गर्न प्राथमिक स्वास्थ्य सेवाको तह देखिनै व्यवस्थापन गरी प्रेषण अस्पतालसम्म पहुच

- सुनिश्चित गरिने छ । मानसिक स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रमलाई शिक्षण संस्थामार्फत एक अभिन्न अंगका रूपमा प्रवाहित गरिने छ ।
- २.२३. उद्योग, कृषि, घरेलु कार्यालय तथा अन्य ठाउँहरूमा काम गर्ने व्यवसायीहरूको कार्यस्थल सुरक्षित बनाउंदै उनीहरूको व्यवसायको कारण स्वास्थ्यमा पर्नसक्ने प्रतिकूल असरलाई न्यूनिकरण गर्न त्यस्ता ठाउँहरूको मापदण्ड बनाएर मात्र दर्ता तथा नबिकरण गरिने छ ।
  - २.२४. आमा, नवजात शिशु, बालबालिका र किशोरीहरूको स्वास्थ्य प्रबर्धनमा अत्यन्त महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने गुणस्तरीय नर्सिङ तथा मिडवाइफ्री सेवा र मध्यमस्तर स्वास्थ्यकर्मीहरू सहज, सुलभ एवं प्रभावकारी रूपमा जनताको पहुचमा पुर्याउन बर्थिङ सेन्टरको क्षमता विकास, आवश्यक दक्ष नर्सिङ जनशक्तिको व्यवस्था, उत्पादन, परिचालन, पेशागत वृत्तिविकाश र तालीमद्वारा सेवाको गुणस्तरमा वृद्धि गरिने छ ।
  - २.२५. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूको कार्यक्रमलाई चुस्त र प्रभावकारी बनाउन विशेष प्रोत्साहन बापतको मासिक यातायात खर्चलाई निरन्तरता दिईएको छ साथै दैनिक स्वास्थ्यका क्रियाकलाप संचालनका लागि आवश्यक सामग्रीको व्यवस्था गरिने छ ।
  - २.२६. स्वास्थ्य सेवालाई सर्वसुलभ र गुणस्तरिय बनाउन तथा प्रमाणमा आधारित नीति, योजना र कार्यक्रम बनाउन स्वास्थ्य अनुसंधानलाई प्राथमिकता दिने, प्राविधिक शिक्षालय, प्रतिष्ठान लगायत विभिन्न अनुसंधानमा संलग्न संस्थाहरूलाई प्रोत्साहित गरी स्वास्थ्य अनुसंधानको क्षमता अभिवृद्धि गर्दै लगिनेछ ।
  - २.२७. स्वास्थ्य सम्बन्धी सन्देश एवं सूचना सुलभ रूपमा प्राप्त गर्ने सूचनाको हक सम्बन्धी अधिकारलाई कार्यन्वयन गर्न तथा सेवाग्राहीले उपचार संबन्धि जानकारी पाउने हक सुनिश्चित गर्ने, स्वास्थ्य व्यवस्थापन सूचना प्रणालीलाई व्यवस्थित बनाई तथ्यांकहरूको गुणस्तर र विश्वसनियतामा बृद्धि गरी त्यसको आधारमा प्रमाणमा आधारित नीति तथा योजना बनाइने छ । साथै गाउँपालिका अन्तर्गतका सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा आवश्यक पूर्वाधार तथा क्षमता विकास गरी इन्टरनेट रिपोर्टिङ प्रणाली DHIS लाई प्रभावकारी बनाइने छ ।
  - २.२८. स्वास्थ्य बहुक्षेत्र विषय भएको यथार्थलाई आत्मसात गर्दै सबै सार्वजनिक नीतिहरूमा स्वास्थ्यको मुद्दालाई सम्बोधन गर्न र स्वास्थ्यमा बहुक्षेत्रिय सहकार्य र सहयोगलाई प्रभावकारी ढङ्गबाट कार्यन्वयन गर्न स्वास्थ्य क्षेत्र र अन्य क्षेत्र बीच समन्वयको नीति अपनाइनेछ ।
  - २.२९. स्वास्थ्यकर्मी र सेवाग्राहीविच पेशागत सुमधुर संबन्धको सुनिश्चितता गर्न संबन्धित निकायहरूसंग समन्वय गरी स्वास्थ्यकर्मीहरूको सुरक्षाको प्रत्याभुति गर्नुको साथै आमजनसमुदायको स्वास्थ्य सुरक्षा र विरामीहरूप्रति स्वास्थ्यकर्मीहरूले निर्वाह गर्नुपर्ने पेशाधर्मिता को पालनालाई सुनिश्चित (आचारसंहिता) गरिने छ ।
  - २.३०. दूर चिकित्सा प्रणाली (Tele Medicine), विद्युतीय स्वास्थ्य प्रविधी (E-Health) साथै आधुनिक प्रविधिलाई अवलम्बन गरी स्वास्थ्य सेवालाई सुदृढ बनाइने छ साथै संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका सेवाहरू बीच घनिष्ठ सम्पर्क तथा दोहोरो प्रेषण प्रणाली स्थापित गरिने छ ।

- २.३१. बढ्दै गरेको मुखरोग सम्बन्धी समस्यालाई सम्बोधन गर्न मुख स्वास्थ्य कार्यक्रमलाई विशेष महत्वका साथ प्राथमिक स्वास्थ्य सेवाको तह देखिनै व्यवस्थापन गरी प्रेषण अस्पतालको सेवासम्म नागरीकको पहुँच सुनिश्चित गरिने छ ।
- २.३२. जेष्ठ नागरीकहरुको संख्यामा भैरहेको वृद्धिलाई ध्यानमा राख्दै स्वास्थ्यका समस्याहरुलाई प्राथमिक स्वास्थ्य सेवाको तहदेखिनै व्यवस्थापन गरी प्रेषण प्रणाली मार्फत अस्पतालसम्म ज्येष्ठ नागरीकको पहुँच सुनिश्चित गरिने छ साथै पालिकाका विभिन्न ठाउहरुमा आवश्यकता र मागका आधारमा बिषेशज्ञ सहितको निशुल्क स्वास्थ्य शिबिर संचालन गरिने छ ।
- २.३३. स्वास्थ्य सेवालाई प्रभावकारी, सुरक्षित, विश्वासिलो, जनकेन्द्रित, तथा समतामुलक बनाउंदै स्वास्थ्य सेवाको उपयोगमा बृद्धि गरी आम जनताको स्वास्थ्य विकासद्वारा देशको समष्टिगत विकासमा योगदान पुर्याउने स्वास्थ्य क्षेत्रको उदेश्य प्राप्तिको लागि स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तरियतामा अधिकतम बृद्धि गरिने छ ।

३) आयुर्वेद

- ३.१. आयुर्वेद उपचार पद्धति, ध्यान, शिक्षा तथा योग अभ्यासलाई अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको प्रत्येक वडामा विशेष योजना बनाई बिस्तार गरिने छ ।
- ३.२. गाउँपालिकामा रहेको एक मात्र आयुर्वेद औषधालयलाई सुविधा सम्पन्न बनाउंदै औषधालयबाट सञ्चालित गाउँघर क्लिनिक, नसर्ने रोग ब्यबस्थापन कार्यक्रम, जेष्ठ नागरिक सेवा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईने छ ।
- ३.३. स्तनपायी आमा सेवा कार्यक्रम अन्तर्गत दुग्ध बर्धक जडिबुटीजन्य औषधी वितरण कार्यक्रमलाई बिस्तार गरिने छ ।

४) खानेपानी तथा सरसफाई

- ४.१. आगामी दुई बर्ष भित्रमा खानेपानी सुविधा नपुगेका सबै घरधुरीमा आधारभुत स्तरको खानेपानी पुर्याउन सङ्घ, प्रदेश सरकार र अन्य गैर सरकारी संघसंस्था सँगको साझेदारीमा "एक घर एक धारा" कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिई सम्पन्न गरिने छ ।
- ४.२. गाउँपालिका अन्तर्गत सञ्चालित हालका खानेपानी आयोजनाहरुको पानीको श्रोतले दिर्घकाल सम्म जनताको खानेपानी आवश्यकतालाई पुरा गर्न नसक्ने भएकोले यस क्षेत्रमा भविष्यमा हुन जाने खानेपानीको अभावलाई पुरा गर्न र शुद्ध, सफा, स्वच्छ, हिमालको जराको खानेपानी उपलब्ध गराउन र सो पानीको उपयोगबाट खानेपानीको व्यवसायीक फर्म समेत सञ्चालन गरी गाउँपालिकाको आन्तरिक आय अभिवृद्धिमा महत्वपूर्ण योगदान पुर्याउनका लागि सङ्घीय सरकारबाट स्वीकृत बृहत लान्द्रुक खानेपानी आयोजनालाई यस गाउँपालिकाको गौरवको आयोजनाको रूपमा यसै वर्षबाट निर्माण कार्यको प्रारम्भ गरिने छ ।
- ४.३. सम्पन्न भएका खानेपानी आयोजनाहरुको पानीको मुहान संरक्षण, नियमित आपूर्ति र गुणस्तरीयताका लागि स्थानीय खानेपानी तथा सरसफाई समितिलाई प्रमुख जिम्मेवार तुल्याई आयोजनाहरुको दिगोपना कायम गरिने छ ।

४.४. हालको आधारभुत खानेपानीको व्यवस्थामा सुधार एवमं स्तरोन्नती गर्दै पानीको गुणस्तर परिक्षण गरी पालिकाबासीलाई शुद्ध खानेपानीको सुनिश्चितता गरिने छ ।

५) लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

- ५.१. बहुबिवाह बालबिवाह, अनमेल बिबाह घरायसीरूपमा हुने सबै प्रकारका लैङ्गिक हिंसा, लैङ्गिक विभेद र सबै प्रकारका कुरीति एवमं कुसंस्कारको अन्त्य गर्न गाउँपालिकाभित्र सञ्चालित वा कार्यरत संघ संस्थाहरूसँग सहकार्य र समन्वय गरी सचेतनाका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी सामाजिक रुपान्तरण गरिने छ ।
- ५.२. सबै वडाहरूमा बालकलब गठन, गाउँपालिका स्तरीय बाल सञ्जाल, किशोरकिशोरीहरूको समूह गठन गरी बालबालिका र किशोरकिशोरीको शैक्षिक, बौद्धिक र नेतृत्व विकासका लागि विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- ५.३. सबै प्रकारका अपाङ्गता भएका व्यक्तीहरू र गाउँपालिका अन्तर्गतका जेष्ठ नागरीकहरूलाई वितरण गर्दै आएको परिचयपत्र वितरण कार्यलाई निरन्तरता दिदै त्यस्ता व्यक्तीहरूको सामाजिक संरक्षण गरिने छ साथै जेष्ठ नागरीक सम्मान कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईने छ ।
- ५.४. सबै प्रकारका बालश्रमिकहरूको अन्त्य, गाउँपालिकाभित्र बेबारिसे बालबालिका अभिभावक नभएका बालबालिका र मानसिक सन्तुलनका कारण बेबारिसे व्यक्तीहरूको पहिचान गरी त्यस्ता व्यक्तीहरूको संरक्षण सम्वर्द्धन साथै उचित व्यवस्थापन गरिने छ ।
- ५.५. गाउँपालिकामा सञ्चालन गरिने हरेक क्रियाकलापमा महिला, दलित, जनजाति, अपाङ्गता भएका व्यक्तीहरूको सहभागिता र पहुँच अभिवृद्धि गरी सामाजिक सदभाव कायम गरिने छ ।
- ५.६. दलित, आदिवासी, जनजाती सिमान्तकृत वर्गहरूको परम्परागत सीप विकास, भेषभुषा, भाषा लिपि तथा संस्कृतिको संरक्षण सम्वर्द्धन गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईने छ ।
- ५.७. गरीब, विपन्न वर्गको उत्थान गरी आयआर्जन एवमं गरीबी न्यूनिकरणको लागि गाउँपालिकाबाट उपलब्ध गराईने सबै प्रकारका अनुदान तथा सहयोग आर्थिक, सामाजिक र विपन्नताको आधारमा उपलब्ध गराईनेछ ।
- ५.८. बालमैत्री स्थानीय शासनको प्रयोग गर्दै अन्तराष्ट्रिय बाल अधिकार सम्बन्धी महासन्धी एवमं राष्ट्रिय नीतिहरूले समेत निर्देशन गरेका बाल बचाउ, बाल बिकास, बाल सहभागिता र बाल संरक्षणको अधिकारलाई सुनिश्चित गर्दै बालबालिकाको शैक्षिक, बौद्धिक साथै नेतृत्व विकासका लागि विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।
- ५.९. गाउँपालिका र पालिकाबासी महिलाहरू बीच समन्वय कायम गरी सुमुधर सम्बन्ध स्थापना गर्नको लागि महिलासँग उपाध्यक्ष कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- ५.१०. आर्थिक, सामाजिक, भौगोलिक रूपमा पिछडिएका महिलाहरूको क्षमता विकासको लागि महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

५.११. अति विपन्न, असहाय, अनाथ, हिंसामा परेका महिलाहरूलाई साहायता एवमं उद्धार गर्नको लागि लैङ्गिक हिंसा निवारण कोष स्थापना गरिने छ ।

घ) वन, वातावरण तथा बिपद ब्यबस्थापन

१. अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र आयोजना र सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिसँगको सहकार्यमा वन तथा वातावरण सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दा जैविक विविधता संरक्षण, जलवायु परिवर्तन अनुकूल तथा गरीब र विपन्न वर्गको जिविकोपार्जनमा मद्दत पुर्याउने कार्यक्रमहरूलाई विशेष प्राथमिकता दिईने छ ।
२. “वैज्ञानिक व्यवस्थापन सहितको हरियो वन, अन्नपूर्णको स्वच्छ वातावरण स्वस्थ जीवन” भन्ने मुल नारालाई अङ्गिकार गर्दै वन तथा वन्यजन्तु संरक्षण, दिगो वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन तथा उपयोग र वातावरणीय सेवाको दिगो उपलब्धताको लागि समुदायमा आधारित वन व्यवस्थापनलाई सबल बनाउदै लगिनेछ ।
३. भइरहेका रुख बिरुवा र बनजंगलको संरक्षण गर्दै नयाँ वृक्षारोपण कार्यक्रम सञ्चालन गरी जलाधार क्षेत्रको संरक्षण गरिने छ । स्थानीय समुदाय, टोल विकास संस्था, सुरक्षा निकाय, नागरीक समाज तथा संचार माध्यमसँग समन्वय र सहभागीतामा वन डढेलो रोकथाम तथा नियन्त्रण गरिने छ ।
४. गाउँपालिका अन्तर्गतका पुरातात्विक महत्वका मठ, मन्दिर, पाटी, पौवा, कुवा, पोखरी, चौतारी, विश्राम स्थलहरू र त्यसको महत्वसँग जोडिएका रुख विरुवाहरूको संरक्षण गरी यस्ता स्थानहरूमा वर, पिपल, समी लगायतका विरुवाहरू रोपण गर्ने र सडकपेटी किनाराहरू एवमं पार्क, विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी एवमं सार्वजनिक स्थलहरूमा हरियाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
५. जडिबुटीको खोज अनुसन्धान र संरक्षणका लागि आवश्यक कार्यक्रम बनाइने छ । गाउँपालिकाको कुनै निश्चित ठाउँमा सबै प्रकारका जडिबुटी रोपण गरी जडिबुटी पार्क निर्माण गरिने छ ।
६. फेवाताल जलाधार क्षेत्रको तल्लो तट र उपल्लो तट बीचको बातावरणीय सन्तुलन कायम गर्नका लागि पोखरा महानगरपालिका र प्रदेश सरकारसँग समन्वय गर्दै उपल्लो तटीय क्षेत्रको पारिश्रमिक सेवाको भुक्तानी प्रणालीलाई व्यवस्थित गरिने छ ।
७. सबै प्रकारका बिकासका पूर्वाधार निर्माण कार्य जैबिक विविधतामा असर नपर्ने गरी वातावरण मैत्री बनाइने छ । सडक वरीपरी पहिरो नियन्त्रणको लागि अम्लिसो, निगालो जस्ता बोटबिरुवा रोपी वातावरण सन्तुलन कायम गर्दै उत्पादन र आयआर्जनमुलक बोटबिरुवा रोपण कार्यलाई प्राथमिकता दिईने छ ।
८. फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्न प्रत्येक टोलमा टोलस्तरीय सरसफाई व्यवस्थापन समिति गठन गरी सरसफाईको कार्य अगाडि बढाइनेछ । गाउँपालिका स्तरमा एउटा ल्याण्डफिल्ड साइडको स्थापना गर्नका लागि आवश्यक प्रकृया अगाडि बढाइनेछ ।
९. कोभिड १९ लगायतका महामारीजन्य रोगहरूबाट सुरक्षित रहन जनप्रतिनिधि, कर्मचारी स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षाकर्मी, शिक्षक परिचालन गर्दै सचेतनाका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी सावधानीका उपायहरू अबलम्वन गरिने छ । हिमाल तथा पहाडी क्षेत्रमा जलवायु परिवर्तनको असर न्युनीकरण गर्न सरोकारवालासँगको सहकार्यमा जलाधार र हिमतालहरूको संरक्षण तथा भू-संरक्षणमा जोड दिईने छ ।

१०. बिपद ब्यबस्थापन कोषमा प्रयाप्त बजेटको व्यवस्था गरी कार्यविधि अनुरुपका विपद प्रतिकार्यका पूर्वतयारी, खोज, उद्धार, राहत र पुर्नस्थापना गरिने छ । विभिन्न संघ संस्थाहरुलाई सहयोगको लागि आह्वान गरी एकद्वार प्रणालीबाट सहयोग वितरण गरिने छ । रोग पछिको उपचार र बिपद पश्चात गरिने उद्धार भन्दा सचेतना र सावधानी लाई बढी महत्व दिई सो अनुरुपका कार्यक्रमहरु गरिने छ । गाउँपालिकाको विपद व्यवस्थापन तयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण गरिने छ । प्रत्येक वडाका बस्तीसम्म सजिलै पहुँच हुनेगरी एम्बुलेन्स सेवाको बिस्तार गर्दै लगिनेछ ।
११. गाउँपालिका भित्र प्रयोगबिहिन अबस्थामा रहेका ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा रोडा लगायतका प्राकृतिक स्रोतको उच्चतम प्रयोगका लागि आइ.ई.ई लगायतका कानुनी प्रकृया पुरा गरी पूर्ण उपयोग गर्ने नीति लिइनेछ ।
१२. गाउँपालिकालाई पूर्ण सरसफाईतर्फ उन्मुख गराउँदै निश्चित स्थानहरुमा सार्वजनिक शौचालय निर्माण र सञ्चालनलाई निरन्तरता दिईने छ ।

ड) सुशासन, संस्थागत विकास तथा सेवाप्रवाह

१) संस्थागत तथा सुशासन

- १.१. हालको वर्तमान अवस्था (कोभिड-१९) को संक्रमणमा पनि सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई निरन्तरता दिँदा सेवा प्रवाह गर्ने स्थल संक्रमणको माध्यम नबनोस भन्ने तथ्यप्रति सचेत हुँदै सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई कागज रहित बनाई विद्युतीय शासन पद्धतिको क्रमश लागु गर्दै जाने नीति अबलम्बन गरिने छ । सेवा प्रवाह गर्दा व्यक्तिगत तथा सामाजिक दुरी र स्वास्थ्य सुरक्षाका लागि अबलम्बन गर्नुपर्ने सुरक्षाको उपाय र साधनको प्रयोग गरिने छ ।
- १.२. यस गाउँपालिकाबाट प्रवाह गरिने सेवालाई मितव्ययी, प्रभावकारी, उत्तरदायी, पारदर्शी र नतिजामुखी तुल्याउनको लागि आवश्यक संरचनागत र संस्थागत व्यवस्थालाई जनमुखी तुल्याउदै नागरीकमैत्री सेवा प्रवाहको वातावरण सृजना गरिने छ ।
- १.३. कार्यरत कर्मचारीहरुको कार्य प्रक्रियालाई वैज्ञानिक ढंगले व्यवस्थापन गर्न प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत एवम सबै कर्मचारीहरु बीच कार्यसम्पादन करारको सम्झौता गरी सेवा प्रवाहलाई थप प्रभावकारी एवम नतिजामुलक बनाइने छ । साथै कर्मचारीको मनोबल उच्च राख्न कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि, पुरस्कार, सम्मान र प्रोत्साहन समेतको व्यवस्था मिलाइने छ । **“Right man in Right place”** को नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- १.४. गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता वृद्धिका लागि पूर्वाधार विकास तथा अभिलेख प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्दै प्रविधिमैत्री बनाईने छ ।
- १.५. गाउँपालिका र सो अन्तर्गतका निकायहरुबाट प्रवाह गरिने सम्पूर्ण सेवा प्रवाहलाई विद्युतीय माध्यमद्वारा सञ्चालन गरिने छ र सो का लागि आवश्यक पर्ने Software खरिद गरी प्रयोगमा ल्याईनेछ ।
- १.६. गाउँपालिकाका सूचना नीति, योजना, कार्यक्रम, बजेट, ऐन प्रतिवेदन लगायतका महत्वपूर्ण जानकारीलाई वेबसाइट र मोबाइल एप्सको माध्यमबाट पारदर्शी रूपमा प्रकाशित गरिने छ ।

- १.७. प्रत्येक आर्थिक वर्ष पालिकाबाट सम्पादित कार्य प्रगतिको समिक्षा र चौमासिक रूपमा सार्वजनिक सुनुवाई गरी जनताप्रतिको जवाफदेहिता र उत्तरदायित्व बहन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईने छ । जनताको घरदैलोमा सेवा उपलब्ध गराउनका लागि विभिन्न समयमा घुम्ती सेवा सञ्चालनलाई निरन्तरता दिईने छ ।
- १.८. गाउँपालिकाको पञ्चबर्षिय आवधिक योजना र बजेट बीच तादात्म्यता मिलाई मध्यमकालिन खर्च संरचनालाई व्यवस्थित गरिने छ । गाउँपालिका केन्द्र तथा सबै वडा कार्यालयहरूमा डिजिटल नागरीक वडापत्र तथा क्षतिपूर्ति सहितको नागरीक वडापत्र कायम गरी सेवाग्राही प्रति उत्तरदायी संयन्त्रको विकास गर्दै लगिने छ ।
- १.९. गाउँपालिकाभित्र सञ्चालित योजना, कार्यक्रम तथा गाउँपालिका अन्तर्गतका बिषयगत निकायहरूको काम कारवाहीलाई प्रभावकारी एवम् गुणस्तरीय तुल्याउनको लागि अनुगमन तथा मुल्याङ्कन कार्यलाई नियमित संयन्त्रको रूपमा विकास गरिने छ ।
- १.१०. गाउँपालिकाबाट पारित पदाधिकारीहरूको आचारसंहिताको प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरी नागरीकहरूप्रति उत्तरदायी हुने संयन्त्रको विकास गरिने छ ।
- १.११. यस गाउँपालिकामा कानुनी शासनको प्रणालीलाई स्थापित गर्नको लागि स्थानीय तहलाई प्रदत्त कानून निर्माण अधिकारभित्र रही सङ्घीय र प्रदेशसँगको तादात्म्यता अनुरूप आवश्यक कानून तथा कार्यविधिहरू निर्माण गरिने छ ।
- १.१२. गाउँपालिकाका सेवाग्राहीहरूको सम्मान गर्दै नेपाल सरकारको सुशासन सम्बन्धी “**म भ्रष्टचार गर्दिन, म भ्रष्टचार हुन दिन्न र जनताका लागि इमान्दार भएर काम गर्नेछु**” भन्ने प्रतिज्ञा सहितको कार्य संस्कृतिको प्रवर्द्धन गर्दै गाउँपालिकाबाट हुने सबै सेवाहरू छिटो, छरितो र भ्रष्टचार रहित तुल्याउदै भ्रष्टचारमा शुन्य सहनशिलता कायम गरिने छ ।
- १.१३. गाउँपालिकावासी नागरीकहरूका बीचमा सामाजिक सदभाव र मेलमिलाप कायम गर्न न्यायिक समितिमा पर्न आएका बिबादहरूको निष्पक्ष र प्रभावकारी निरुपण गर्नका लागि न्यायिक समितिको शसक्तिकरण गर्दै गाउँपालिका अन्तर्गत सूचिकृत मेलमिलापकर्ताहरूलाई सामाजिक सदभाव र मेलमिलाप कायम गर्ने दुतको रूपमा प्रयोग गरी न्याय सम्पादन गरिने छ ।

२) राजस्व

- २.१. नेपालको संविधान र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ बमोजिम स्थानीय तहलाई प्राप्त राजस्व सम्बन्धी अधिकारको प्रयोग गर्दै गाउँपालिकालाई आर्थिक रूपमा समृद्ध एवम् आत्मनिर्भर बनाउन राजस्वका सबै संभावना र क्षेत्रहरूको खोजी गर्दै प्रगतिशील र समतामूलक ढंगले करका दरहरू निर्धारण गरिने छ ।
- २.२. गाउँपालिका भित्र ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, दहत्तर बहत्तर लगायतको बिक्री तथा निकासी प्रणालीलाई व्यवस्थित तुल्याउन सम्भाव्य सबै क्षेत्रहरूलाई करको दायरामा ल्याइने छ । साथै यस गाउँपालिका अन्तर्गत सञ्चालित हाइड्रोपावर कम्पनीहरूले उपयोग गर्ने नदीजन्य तथा अन्य प्राकृतिक स्रोत

- सामाग्रीहरूको उपयोग गरे बापतको कर गाउँपालिकाको आर्थिक ऐनमा व्यवस्था भए बमोजिमको दरमा असुली गर्नको लागि आवश्यक पहल गरिने छ ।
- २.३. विश्वव्यापी रूपमा फैलिएको नोबेल कोरोना भाइरसबाट सृजित वर्तमान अवस्थालाई ध्यानमा राखी गाउँपालिकाले उठाउने आन्तरिक राजस्व स्रोततर्फ कर, सेवा शुल्क, दस्तुरका दररेट यथावत कायम गरी सबै करदातालाई समेटि करको दायरा बिस्तार गरिने छ ।
  - २.४. अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, एकल तथा विधवा महिलाहरूलाई जुनसुकै प्रकारको व्यवसाय सञ्चालन गर्दा व्यवसाय दर्ता करमा ५० प्रतिशत छुट दिइने छ ।
  - २.५. गाउँपालिका भित्र सञ्चालित तर गाउँपालिकामा दर्ता नभएका सबै व्यवसायहरूलाई करको दायरामा ल्याउन आ.व. २०७४/०७५ देखि २०७६/०७७ सम्मको जम्मा बक्यौता रकममा लाग्ने जरिवानामा पूर्ण छुट दिइने छ ।
  - २.६. विश्वव्यापी रूपमा फैलिएको नोबेल कोरोना भाइरस (कोभिड १९) का कारण लामो समयसम्म लकडाउन भई पर्यटन व्यवसाय तथा अन्य व्यापार व्यवसायहरू सञ्चालन नभएकोले सम्पूर्ण व्यवसायहरूको आ.ब. २०७६/०७७ को बक्यौता रकममा लाग्ने जरिवानामा पूर्ण छुट दिइने छ ।
  - २.७. गाउँपालिका अन्तर्गतका करदाताहरूलाई प्रोत्साहन गर्ने वातावरणका साथ सबैभन्दा बढी कर तिर्ने करदातालाई सम्मान गरिने छ भने समयमा कर नतिर्नेलाई थप जरिवाना गर्दै लामो समय कर नतिरी अटेर गर्नेलाई गाउँपालिकाले दिने सबै सेवा सुविधा रोक्का गरिने छ ।
  - २.८. राजस्व प्रशासनको प्रभावकारिताको लागि आवश्यक कार्यविधि, निर्देशिका र मापदण्ड बनाई लागू गरिने छ । आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई थप सशक्त र प्रभावकारी बनाइने छ ।
  - २.९. सबै किसिमका पेशा व्यवसाय सञ्चालनको दर्ता, नविकरण गर्ने कार्यलाई छिटो, छरितो, सरल, पारदर्शी र करदाता मैत्री बनाइने छ ।
  - २.१०. सार्वजनिक जग्गाको संरक्षण तथा उपयोग सम्बन्धी कार्यविधि बनाई सार्वजनिक जग्गामा सञ्चालित सबै किसिमका व्यवसायलाई करको दायरामा ल्याइने छ ।
  - २.११. कर सङ्कलनलाई थप प्रभावकारी बनाई प्रक्षेपण गरीएको राजस्व यथा समयमा सङ्कलन गर्न वडा समिति र टोल विकास संस्थाहरूलाई परिचालन गरिने छ ।
  - २.१२. अस्थायी प्रकृतिका हाट बजार तथा मुख्य बजार भित्रको पार्किङ शुल्कलाई उचित व्यवस्थापन गर्न स्थानीय क्लब, टोल विकास संस्था लगायतका संघ संस्थाहरूसँग सहकार्य गरिने छ ।
  - २.१३. **“अन्नपूर्ण समृद्धिको लागि नियमित तिरौं करः तिरेको कर विकास मार्फत फर्किन्छ घर घर”** मान्यताकासाथ प्रत्येक वर्ष सबै वडामा करदाता शिक्षा कार्यक्रम तथा घुम्ती कर सङ्कलन सप्ताह अभियानका रूपमा सञ्चालन गरिने छ ।
  - २.१४. गाउँपालिकाबाट गर्ने खर्च प्रणालीलाई व्यवस्थित गरी बेरुजु तथा पेशकीलाई निरुत्साहित गर्दै आर्थिक पारदर्शिता कायम गरिने छ । काम सम्पन्न भएपछि मात्र भुक्तानी दिने गरी पेशकी नियन्त्रण गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिदै बेरुजु शुन्य बनाउन आवश्यक व्यवस्था मिलाइने छ ।

२.१५. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनमा व्यवस्था भए बमोजिम आगामी आ.ब. हरुमा गाउँपालिकालाई सम्पत्ति कर प्रणालीमा आवद्ध गराइनेछ । कर प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्न आवश्यक र उपयुक्त प्रविधिको प्रयोग गरी सूचना प्रविधि मैत्री बनाइने छ ।

३) युवा तथा खेलकुद

- ३.१. विकासका हरेक प्रकृयाहरुमा सामाजिक सदभाव र सामाजिक एकिकरण अभिवृद्धि गर्दै रुपान्तरणकारी भूमिकामा युवाशक्तीलाई परिचालन गरिने छ । युवाहरुको क्षमता विकास र सशक्तिकरणका साथ उत्पादनमूलक कार्य र आयआर्जनका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ ।
- ३.२. गाउँपालिका भित्रका सबै वडाका युवा क्लब तथा युवा समूहहरुलाई संस्थागत दर्ता प्रकृयाको दायरामा समेटी पालिका स्तरीय युवा सञ्जाल गठन गरी सामाजिक परिचालन र विकास निर्माणका कार्यमा युवाहरुको सहभागिता अभिवृद्धि गरिने छ ।
- ३.३. आर्थिक, सामाजिक विकासको सम्वाहक नै युवाशक्ति भएकोले सामाजिक सदभाव र एकीकरण अभिवृद्धि गर्ने र असल नेतृत्व, सफल व्यवसायी, उद्यमी राष्ट्रसेवकहरुको सहयोगमा युवाहरुको रुचि, चाहना, क्षमता योग्यताका आधारमा मानव पुँजी निर्माण गर्न र युवाहरुमा सकारात्मक सोचको विकास गर्न प्रेरणादायी प्रशिक्षण कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ ।
- ३.४. कोरोनाका कारण वैदेशिक रोजगार गुमाएर नेपाल फर्किएका युवाहरुलाई अवसरको रूपमा उपयोग गर्दै **“Brain Back र Muscle Back”** को रूपमा उनीहरुको अनुभव सिप क्षमताको समुचित प्रयोग गरी युवाहरुलाई उत्पादनमा आधारित कृषि, पशुपालन, पर्यटन, निर्माण, उद्योग र साना घरेलु उद्योगमा आधारित कार्यमा सहभागि गराई रोजगारका अवसरहरु सृजना गरिने छ ।
- ३.५. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरी गाउँपालिकामा सूचिकृत भएका बेरोजगारहरुलाई गाउँपालिकाभित्र सञ्चालन हुने आयोजना तथा कार्यक्रमहरुमा रोजगार उपलब्ध गराउने र बेरोजगारका हकमा नेपाल सरकारको नीति अनुसार बेरोजगार भत्ता उपलब्ध गराइनेछ । साथै यस गाउँपालिका अन्तर्गत रहेका विभिन्न ज्ञान, सिप, क्षमता, योग्यता र अनुभव भएका व्यक्तिहरुको विवरण अध्यावधिक गरी गाउँपालिकामा रोजगार सेवा केन्द्र स्थापना गरी निजहरुलाई ज्ञान, सिप, क्षमता, योग्यता र अनुभव अनुसारको रोजगारी दिलाउनका लागि विभिन्न रोजगारदाताहरूसँग समन्वय गरिने छ ।
- ३.६. संघ र प्रदेश सरकारको समन्वयमा गाउँपालिकाभित्र खेलकुदका पूर्वाधारहरु निर्माण, विकास साथै स्तरोन्नती गरिने छ र **“एक वडा एक खेलमैदान”** निर्माण गरिने छ । माछापुच्छ्रे खेल मैदानलाई स्तरोन्नती गरी राष्ट्रियस्तरको खेल मैदानको रूपमा विकास गरिने छ ।
- ३.७. विद्यालय स्तरीय राष्ट्रपति रनिडसिल्ड प्रतियोगिता, विद्यार्थी प्रतिभा पहिचान कार्यक्रमहरुलाई निरन्तरताका साथ यस गाउँपालिका अन्तर्गतका साविका गाविसहरुमा स्थापित ढिकुरपोखरीको तिज विशेष मेला, भदौरे कोदो महोत्सव, लुम्ले लोकदोहोरी प्रतियोगिता र कोटेसागु भिरको हनिहन्टिड महोत्सव, विरेठाँटीको फागुपुर्णिमा मेला, घान्द्रुकको अन्नपूर्ण म्याराथुन जस्ता प्रतियोगितालाई व्यवस्थित र परिस्कृतरूपमा सञ्चालन गरी आन्तरिक र बाह्य खेल पर्यटकहरुको विकास गरिने छ ।

४) गै.स.स, निजि क्षेत्र:

- ४.१. यस गाउँपालिकाभित्र सञ्चालन भएका राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय सामुदायिक एवमं गैर सरकारी संस्थाहरुसँग सामाजिक विकासमा साझेदारी गर्दै ती संस्थाहरुलाई जवाफदेही र मर्यादित बनाउन पारदर्शि र व्यवस्थित रूपमा परिचालन गर्न NGO डेस्क स्थापना गरी सबै कार्यक्रमहरुलाई गाउँपालिका मातहतमा ल्याईनेछ ।
- ४.२. गाउँपालिका सँग विकास र जनसेवामा साझेदारी गर्न चाहने राष्ट्रिय, अन्तराष्ट्रिय, गै.स.स. सँगको सहकार्यलाई उच्च प्राथमिकता दिई स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनमा भएको व्यवस्था समेतका आधारमा विकास गतिविधिमा गै.स.स. सँग सहकार्य गरिने छ । साथै अनुभव आदानप्रदान, असल सिकाई अवलम्बन गर्न राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय स्तरमा भगिनी सम्बन्ध कायम गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- ४.३. विकासमा सार्वजनिक निजि साझेदारी नीतिलाई वास्तविक कार्यनीतिमा परिणत गरिने छ, विकास निर्माणमा जनसहभागिता र निजि क्षेत्रको भूमिका समेत स्थापित गर्दै लगिनेछ ।

उपस्थित गाउँसभाका सदस्यहरु,

अन्त्यमा, नेपाल सरकारको समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली, गण्डकी प्रदेश सरकारको समृद्ध प्रदेश र सुखी नागरीक र हाम्रो पालिकाको समुन्नत र समृद्ध अन्नपूर्ण गाउँपालिका भन्ने मूल भावनामा रहेर प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम तयार पारिएको छ । यसका लागि स्थानीय मागका सशक्त योजना निर्माण, प्रभावकारी कार्यान्वयन, व्यक्तिगत चाहना भन्दा माथि उठेर सहभागितामा आधारित विकासको साझा पहल आवश्यक छ । नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमाको शिलशिलामा हरबखत अमुल्य सुझावहरु दिई सहयोग गर्नु हुने सम्पूर्ण श्रद्धेय गाउँपालिकाका मेरो टिमका पदाधिकारी तथा कर्मचारी साथिहरु, गाउँपालिका स्थित राजनैतिक दलका पदाधिकारीज्यूहरु लगायत सबै पक्षको विकासप्रतिको एकता, सम्बेदनशिलता, क्षेत्रगत सूचनाको जानकारी एवमं सबै निर्वाचित पदाधिकारीहरु बीच रहेको उच्च स्तरीय समन्वय, सहकार्य र सहभागिता हाम्रो लागि अत्यन्त महत्वपूर्ण रहयो, यसप्रति सबैमा हार्दिक कृतज्ञता प्रकट गर्दै धन्यवाद दिन चाहान्छु ।

पुन कोभिड-१९ को विश्वव्यापी संक्रमणको कारण उत्पन्न असहज परिस्थितिले मानव समुदायका आवश्यकता र प्राथमिकताहरुलाई नै बदलि दिएको छ । त्यसैगरी, यसले हरेक मुलुको अर्थतन्त्र र समग्र शासन प्रक्रियामा पनि गम्भिर असर पारेको छ । यस्तो अवस्थामा हामीले प्रवाह गरिने सार्वजनिक वस्तु र सेवाको पुनः प्राथमिकिकरण गर्नुपर्ने भएको छ । हामीले हाम्रो पालिकालाई कसरी कोभिड मुक्त गराउँदै स्वास्थ्य, शिक्षा, खानेपानी, कृषि उत्पादन र रोजगारी प्रवर्द्धन गर्ने भन्ने चुनौतीसँग जुध्दै महामारीको सुरुवाती चरणदेखि नै यससँग जुध्न विशेष भूमिका निर्वाह गरेकोले नै वास्तवमै सङ्घीय व्यवस्थाको औचित्य स्थापित भएको छ । जनताको घरदैलोको सरकारको रूपमा आगामी दिनमा आउने प्रतिकुल परिस्थितिको सामना गर्न हामीले आफुलाई अझ बढि व्यवस्थित रूपमा पूर्व तयारी गर्नुपर्ने अवस्था छ । विगत वर्षबाट यस गाउँपालिकाले लिएको दीर्घकालीन नीति, कार्यक्रम र यस नीति तथा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न सकेमा अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको भौतिक पूर्वाधार लगायत आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक एवमं मानव विकासको क्षेत्रमा सकारात्मक प्रभाव पर्ने देखिएकोले यसको सफल कार्यान्वयनको लागि सम्वद्ध सबै पक्षहरुबाट सदाझै सहयोग, सुझावहरुको अपेक्षा सहित हार्दिक कृतज्ञता प्रकट गर्दै, पुन सबैमा धन्यवाद सहित बिदा हुन्छु ।

जय अन्नपूर्ण

जय नेपाल
युवराज कुंवर
अध्यक्ष
अन्नपूर्ण गाउँपालिका, कास्की ।